

Թորոնթոյի Հայ Կեդրոնը Կը Հաստատէ Գաղութի Կարիքալորներու Գիծ Եւ Կառավարական Օժանդակութեան Ուղեցոյց

Թորոնթոյի Հայ Կեդրոնի տնօրինութիւնը կը յայտնէ, որ գաղութի ամենավը-
տանգուած անդամներու կարիքներու ապահովումի աշխատանքները ընթացքի
մէջ են: Եթէ 60 տարիքը բոլորած էք, անկարող էք կամ հիւանդ, եւ չունիք ընտանիքի
անդամներ կամ բարեկամներ, որոնք կրնան ապահովել ձեր կարիքները, կը
խնդրենք հեռաձայնել 416-491-2900 x3202 երկուարթիւն ուրբաթ, ժամը երե-
կոյեան ժամը 7:00-9:00 կամ գրել՝ helpline@acctoronto.ca հասցէն:

ՀՕՄԻ ԸՆԿԵՐԱԽԻՆ ԾԱԽԱՅՈՒԹԻՒՆ

Աշխատանքի ապահովութեան եւ նման այլ հարցերու համար, կարելի է
հեռաձայնել գրասենեակ՝ (416)-495-0644 թիվն կամ գրել՝
ARSSocialServices@gmail.com հասցէն:

Կառավարական Նիւթական Օժանդակութիւն

Դաշնակցային եւ նահանգային Կառավարութիւններու օժանդակութեան տար-
բեր աղբիրները՝ մինչեւ 25 Մարտ կատարուած յայտարարութիւններու հիմնա
վրայ կարելի է գտնել այցելելով այս կայքէջը՝ <https://www.acctoronto.ca/covid-19>

Թորոնթոյի Հայ Կեդրոն

Գանատահայութիւնը Պիտի Յաղթահարէ «Քորոնա» (COVID-19) ժահը

Օնթարիո նահանգի խորհրդա-
րանի անդամ՝ (Սքարպորո-էջին-
քորթ) Արիս Պապիկեանի Պատգամը

Գանատահայի մէջ «քորոնա» Novel Coronavirus (COVID-19) ժահը վարա-
կուածներուն թիւր հասած է 249-ի, ո-
րոնցմէտ մէկը մահացած է (Մարտ 15):
Վարակուածներն 101-ը Օնթարիո նա-
հանգին մէջ է: Առ այդ, Գանատահայի և
Օնթարիո նահանգի կառավարութիւն-
ները յայտարարեցին, որ բոլոր հանրա-
յին հաւաքները պիտի չեղեալ նկատ-
ին, եթէ վարակուածներուն թիւր 250
անձէ աւելի ըլլայ:

Յաջուի առնելով «քորոնա» (COVID-19) ժահը տարածման հետեւանքով ստեղծուած իրավիճակը եւ համաժա-
րակային վտանգները՝ Գանատահայի խորհրդարանը դադրեցուած է աշխա-
տանքը մինչեւ Ապրիլ 20:

Ցիշենք, Գանատահայ կառավարու-
թիւնը կը ուղղեց քաղաքացիներուն, որ
մնան հանդարտ եւ հետեւին աւողջա-
պահութեան նախարարութեան ցուց-

մունքներուն եւ սահմանափակեն իրենց
ձամբորդութիւնները: Միա կողմէ, Օն-
թարիոյի Կրթութեան նախարարը յայ-
տարարեց, որ կրթական հաստատու-
թիւնները փակ պիտի մնան մինչեւ 5
Ապրիլ 2020:

Իսկ 14 Մարտ 2020-ին, թէպէտ նա-
հանգը արտակարգ դրութիւն յայտարա-
րեց նոր «քորոնա» ժահին պատճա-
ռով:

Կը նշուի նաեւ, որ Գանատահայ բո-
լոր Հայկական կրթական հաստատու-
թիւնները նմանափակ փակ պիտի մնան
մինչեւ 5 Ապրիլ 2020: Հայ Առաքելա-
կան կարգ մը եկեղեցիներ, սկսեալ 15
Մարտ 2020-էն, բոլոր եկեղեցական ա-
րարողութիւնները պիտի կատարեն
ԴՌՆՓԱԿ: Սեր հայորդները կրնան հե-
տեւիլ արարողութեանց՝ ՈՒՂԻ ՍՓՈՒՄՎ (live streaming, հետեւելով
Facebook-ի էջերուն):

Պէտք է աւելցնել, այլ Հայ Առաքելա-
կան եկեղեցիները իրենց սովորական
պատարագը պիտի շարունակեն: Եկե-
ղեցին իր հաւատացեալներուն խորհուրդ

կու տայ՝ եկեղեցի յաձախելին զանց
մնան այն անձերը, որոնք վերջին 14 օ-
րուան ընթացքին վերադարձած են օ-
տարերկրեայ ծանապարհորդութենէ մը:
Խորհուրդ կու տան բոլոր անոնց, որոնք
ձամբորդած են՝ նախքան եկեղեցի գա-
լը, սպասեն առնուազն 14 օր, եթէ նոյ-
նիսկ անոնք հարբուսի նման ախտա-
նիշներ չունին: Յաւելուածարայ, խորհուրդ կու տան եկեղեցի յաձախելին
զանց մնայ իրաքանձիր անձ, որ հար-
բուսի նման ախտանիշներ ունի:

Գանատահայ բոլոր կազմակերպու-
թիւնները որոշում կայացուցին յետաձ-
գել հանրային նախաձեռնութիւնները եւ
ձեռնարկները: Բարեբախտաբար, Հայ
գաղութէն ներս ոչ մէկ «քորոնա» ժահ-
րով վարակուած գոյութիւն ունի:

Դաշնային եւ նահանգային կառա-
վարութիւնները մօտէն կը հետեւին այս
համաժարարակի զարգացման եւ նիւթա-
կան օժանդակութիւններ հայթայթած են
առողջապահական համակարգերուն,
երեցներուն խնամք տանող հաստատու-
թիւններուն եւ բոլոր այն անհատներուն

Արիս Պապիկեան
Եւ կազմակերպութիւններուն, որոնք նիւ-
թական կարիք պիտի ունենան իրենց
առօրեան շարունակելու համար:
Լիայոյս եմ, որ Գանատահայ հա-
մայնքը նուազ կորուաներով պիտի յադ-
թահարէ այս ժամանակաւոր տագնա-
պը:

Համաշխարհային Ծոտապ Օժանդակութեան Զօրաշարժ՝ ՀՕՄԻ Կողմէ

Կունք կանգնի մեր հայրենակիցներու-
ն, նա մանաւանդ մեր համայնքներէն
ներս գտնուող աւագ անդամներուն եւ
կարիքաւորներուն, որոնք յաւելեալ
խնամքի կը կարօւինի: Հայաքան
ուժերով եւ միասնական աշխատանքով
է, որ պիտի կարենանք շրջանցել այս
հանգուուանը եւ հզօր պահել մեր
գաղութները:

ՀՕՄԻ Կեդրոնական Վարչութիւնը-
անմիջապէս անդրադառ համաշխա-
րհային այս տագնապին եւ իր նախնա-
կան աջակցութիւնը բերաւ Հայաստա-
նի եւ Արցախի գոյց հանրապետութիւն-
ներուն: Chevy Chase Վիրաբուժական
Կեդրոնին, Անի եւ Նարու յիշատակի-
հիմնադրամին եւ Հայաստան Համա-
հայկական հիմնադրամին հետ գործա-
կագրար, մէկ թօն բժշկական իրեր ուղա-
րկուուցան Հայաստան եւ Արցախ:

Ներկայիս յաւելեալ աշխատանքը կը
տարուի շոտապ օգնութեան Երկրորդ բա-
ժինը ապահովելու: Արցախի մեր հայրե-
նակիցներուն աջակցելու համար, հա-
մահայկական օժանդակութեան կարի-
քը ունինք: Նուիրատուութեանց համար
այցելել՝ <http://www.ars1910.org/give>:

Առաւելաբար, Հայաստանի ՀՕՄԻ
\$1,000 ԱՄՆ փոխանցած է Հայաստա-
նի Հանրապետութեան Առողջապահու-
թեան Հախարարութեան, ինչպէս նաև
\$5,000 ԱՄՆ Երեւանի Վերականգնո-

դական Հեռացի թիւ 1 Հիւանդանոցի
Կեդրոնի Երեխաներու բաժանմունքին:
ՀՕՄԻ զանազան շրջաններ եւ մասնա-
ճիւղը միացած են քոյլ կազմակերպու-
թիւններուն, եկեղեցիներուն, եւ Կառա-
վարական կառոյցներուն՝ օգնելու համար
մեր համայնքներէն ներս գտնուող
վտանգուած եւ անապահով խաւին:

ՀՕՄը իիմնեց Համաշխարհային
Տագնապի Ծոտապ Օգնութեան ֆոնտը,
որուն միջոցաւ կարելի պիտի ըլլայ
նիւթական թէ բժշկական սարքերուն նոր-
իրատուութիւններ ստանալ, մեր գաղութ-
ներուն օժանդակելու նպատակով:
ինչպէս նաեւ ներկայ նեղ օրերուն նեցու-
կ կանգնի կարիքաւորներուն, անոնց
տրամադրելով ապրուատի նուազագոյն
պէտքերը:

Եթէ կը փափաքիք եւ կարողութիւն-
ը ունիք օժանդակելու, կը խնդրենք
կապ հաստատէ ձեր շրջանի ՀՕՄԻ-
Վարչութեան հետ: Յաւելեալ տեղեկութ-
եանց համար կարելի է այցելել ՀՕՄԻ
Կեդրոնական վարչութեան կայքէջը
(<http://www.ars1910.org/>), ընկերային
ցանցերը եւ հետեւիլ տեղական թերթե-
րուն:

Եթէ կը փափաքիք եւ կարողութիւնը պահելու համար
հայ գաղութները եւ ծեռք երկարելու հոն
ուր կարիքը կայ: Ծնորհակալութիւն բոլո-
րունիք:

Փաստորէն, Հայ Օգնութեան Միու-
թինը, մէկ դարէ աւելի պատմութիւն
կերտած է: Ծնորհի մեր անդամներուն
նուիրումն եւ վծականութեան, ինչպէս
նաեւ մեր համակիրներուն նեցուիկին,
կարողացած ենք եւ կը շարունակենք
բարձրորակ ծառայութիւն տրամադրել
մեր աշխարհասփիւ գաղութեաներուն,
կարծ ժամանակամիջոցի մէջ: Ձեր
շարունակական քաջալերանը կապա-
հովէ մեր կարողութիւնը պահելու համար
հայ գաղութները եւ ծեռք երկարելու հոն
ուր կարիքը կայ: Ծնորհակալութիւն բոլո-
րունիք:

Համաշխարհային Ծոտապ Օգնու-
թեան ֆոնտին նուիրատուութիւններու
համար կրնաք հետեւիլ
<http://www.ars1910.org/give> հասցէն
կամ ձեր նուիրատուութիւնները դրկել
ՀՕՄԻ Կեդրոնական գրասենեակ՝
Armenian Relief Society, Inc. 80 Bigelow
Ave., Suite 300, Watertown, MA 02472.

ՀԵԽՈՆ ՇԱՆԹ՝ «Քամադրեալ Քայլ»

Q.S.

«Ով ջարդուած է, բնականաբար, Արքաշոնի մէջտեղէն, ով յոգնած է կը նստի. բայց ասով ոչինչ չի փոխուիր: Քաշտոններուն տեղը կու գան նորերը, մէկ նստողին տեղը ուորի կ'ելլեն որիշները: Եւ եթէ այսօր մենք բոլորս ալ քաշինք ասպարէզէն, վաղը հրապարակ կու գայ նոր սերունդը՝ իին դրօշակը բարձը պահած իր ճեռքին, որովհետեւ անիկա ալ ապրի պիտի ուզէ իր ազգային կեանքովը»:

Հետոն Շանթի այս խօսքին մէջ խտացուած է մեծն հայուն անվարան համզումը նոր սերունդին նկատմամբ. սերունդ՝ որ ինք կերտեց, սերունդ՝ որ իր յաջորդին փոխանցեց դեպի վեր ձգտելու կիրքը. սերունդ՝ որ այսօր իր հաստատակամ քայլը կը շարունակէ՝ «իին դրօշակը բարձր պահած իր ձեռքին»։ Կիրակի, 1 Մարտ 2020-ին, պատմական օր մը ապրելու եզակի արիթը կը տրուի Թորոնթոփիայութեան, Յամագայիինի «Գլաճոր» մասնաժիղի Գրական յանձնախումբի կազմակերպութեամք՝ ոգեկոչելու թատերագիր, մանկավարժ, Յայաստանի Ա. Յանրապետութեան խորհրդարանի նախագահներէն, Յամագայիինի եւ Յայ Ճեմարանի հիմնադիրներէն Լեւոն Շանթը։

ღիշ անց, լյուսերը կը մարին ու գրա-
կալին ետել կ'անցնի հանդիսավարը՝
«Գյածոր» մասնաճիւղի վարչութեան ա-
տենադպիր Շողեր Ճելլատեան. ան ամ-
փոփի գիծերու մէջ կընթերցէ Շանթի կես-
սագորութիւնը՝ սկսելով իր ծննդավայր
Կոստանդնուպոլիսն: Ասպանի անոնով
Լեռն Նահաշպետեան (Սեղրոսեան՝
Շանթ նախնական ուսումը կը ստանայ
Ակիտարի վարժարանին մէջ: Մանոկ
տարիքին կը կորսնցնէ ծնողը եւ այլ
պատանիներու հետ՝ որոնցմէ էր նաեւ
Կոմիտաս, կը մեկնի Էջմիածին, Գէոր-
գեան Ճեմարանը յաճախելու: Թիշերէն
է, որ կը յաջողի Ճեմարանի մուտքի
ըննութեան: Ուսման ընթացքը աւարտե-
լէ ետք կը վերադառնայ Պոյիս եւ Շանթ
անոնով կը նետոփի գրական ասպարէզ:
«Հայրենիք»ի մէջ կը հրատարակուին
իր «Մսաք Բարովի Իրիկունը» Երգիծա-
կան վիպակը, ինչպէս նաեւ իր առա-
ջին բանաստեղծութիւնները: Գերմա-
նիոյ մէջ եօթը տարի կը հետեւի
մանկավարժութեան, հոգեբանութեան
և այլ առաջարկագործութեան մասին:

Բանախոս Դոկտ. Վիգեն Թիվֆենքեան

Լեռն Շանթի նույրուած ոգեկոչման ձեռնարկի կազմակերպիչներն ու մասնակիցները՝ գրողին կիսանդրիին առջեն:

գայինի Պետրոս Աղամեան թատերախումբի բեմադրիչ։ Ան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Վեհափառ Կաթողիկոսին կողմէ պարգևատրուած է «ՄեսրոպՄաշտոց» շքանշանով իր կրթական, հասարակական եւ մշակութային ազգանութեր գործունէութեան համար։ Universite de Montreal-ի մէջ ուսանած է անգլերէնով գրականութիւն եւ մանկավարժութիւն։ Նոյն համալսարանէն արժանապահ է «Գլուխության համար»

փիլիսոփայական գրող», կ'աւելցնէ
Թիֆէնքը:

Համազգայինի Կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ Մկրտիչ Մկրտիչեան, Լեռն Շանթին ակնարկելով ըսած է, թէ Շանթ համարդեալ հայն էր: Ըստ Թիֆէնքթեանի, ծնունդով արեւմտահայ, կազմաւորմանով արեւելահայ եւ երոպական բարձրագոյն ուսմամբ հիպայտութեան աշխարհահայեացը ծեաւորած Շանթը հայութեան երկու ճակատներուն վրայ եղակի ունեց մըն է:

Զանդակագործ Յավիր Ճանպաղեան եւ Յամազգայինի Կեդրոնական Վարչութեան անդամ դուստ. Վիճեն Թիֆէնբան

մեկնաբանութեամբ ծայր կ'առնէ օր-
ան գեղարուեստական յայտագիրը
դաշնակահարն է Երաժիշտ Յակոբ Մա-
նուկեանի թոռը՝ Շնորհալի պարմանու-
իի Անթուանէթ Մանուկեան։ Շքեր-
թաշեայ զգեստով ու հպարտ քայլուած-
քով բեմահարթակին վիայ կը յայտն-
ի Յամազգայինի Էրեբոնի պարախում-
բէն ծանօթ մենակատար Մարիա-
Մանուկեանը. Ազատ Ղարիբեանի բե-
մադրութեամբ՝ «Ախալցխա»ի աշինք-
նող ներկայացումը կ'արժանանայ Եր-
կար ծափերու։

Լետն Շանթի բանաստեղծութիւններէն «Անուշ հիպիկ»ը մասնաւորաբար այս արիթով երգի վերածած է երաժիշտ Վանիկ Յովիաննիսեան։ Յամազգայինի «Գուսան» երգչախոմքի անդամ Սարինէ Սարգիսեանի նույր մեկնաբանութիւնը՝ դաշնամուրի ընկերակցութեամբ նոյնինքն երգահան Վանիկ Յովիաննիսեանի՝ բուռն ծափերը կը կը խի։ Լետն Շանթի մասին «Գաղտնի թղթապանակ» տեսերիզին կը յաջորդէ «Լետն Շանթ՝ մարդն ու գործը» ներկայացնող Մոնրէալէն յատկապէս հրափրուած Յամազգայինի կեղրոնական վարչութեան անդամ Դոկտ. Կիգէն Թիմիքնըճեանու

Դուքս առաջ ենք: Կովկասի տարբերական պարագաները մասնաւոր էին և այս պահին առաջ են գալիք: Եթե առաջ են գալիք այս պարագաները, ապա առաջ են գալիք այլ պարագաները:

«Կասկած վեր է, - կ'ըսէ Դոկտ
Թիֆէնքթեան,- որ հայ ժողովուրդի
Շանթի մէջ կը գտնէ գրականութեան
մանկավարժութեան, փիլիսոփայո-
ւթեան եւ ազգային կեանքի ոլորտներո-
ւն մէջ նոր ուղիներ բացող իր մտաւո-
րական փայլուն զաւակներէն մէկո-
հետեւաբար, պարտաւոր ենք մեր
յարգանքի տուրքը ընծայել Լեռու
Շանթին եւ այս առթի ձշին իր տեղը
հայ գրականութեան մէջ»: Թիֆէնքթե-
ան կ'անդրադառնայ այն ցաւալի իրո-
ղութեան, որ Պէրութի մէջ, երբ տասը

լրաբառ, որ էլեկտրոն է աշ, որի ամաց
հազար աւելի սպակիրներ կը մասն
կցէին իր յուղարկատրութեան, անդին
հայրենիքի մէջ, Շանթը որպէս «մոլի
հակահայ» կը պիտակատրուէր
Պատճառը՝ ըստ Թիֆէնքընեանի, օրե
րու գրական մթնոլորտն էր, որ կը ծեա
տրուէր համայնավար գաղափարաբա
նութեան պարտադիր դրոյթներով
Ցաւայի է սակայն, որ Ցայսատանի

Հաւալի և մազայի, որ լայսամաւագ վերանկախութենէն Երեսուն տարիներ անց՝ Երբ բազմաթի ու լայնածառա միջոցառումներու ընդմէջէն Թումանեան ու Կոմիտաս կը յիշատակովին, անդին ոչ մէկ յիշատակում մեր մեծագոյն Երգի ծարաններէն Երուանդ Օտեանի Եհազի Երկու գիտաժողով Լեւոն Շանթի մասին, ջնջին ներկայութեամբ: Յաւա նաբար, այն պատճառով որ «Շանթի» միշտ ալ պիտակատրուած է անմատչեալիք, առեամդահայ, աննայուած և սակա

Հակոբ Օշական այդ օրերուն շատ ալ դրական չ'անդրադառնար Լեւոն Սեղրստեանի գրոթերուն կամ հերոսներուն մասին. «Ինչ կը պատմեն, ո՞ր ժողովորդին կը պատկանին» գրած է Օշական, ըստե ուգելով՝ թէ հայութեան չեն պատկանիր: Օրուան բանախօսը-հետաքրքրական տեղեկութիւններ կը բաժնէ Նաեւ Շանթի հայ լեզուին առնչուող համոզումներուն մասին, դրուագներ Շան-թի կարգապահութեան ու գործնապաշտութեան մասին: Սակայն, Թիիֆէնքճ-եան կը խոստովանի, թէ զինք ամենէն աւելի հետաքրքրողը-Շանթի ինքնագիտակցութեան յատկացուցած նախապատութիւնն է: Բանախօսը իր ներկայացումը կ'աւարտէ ըստ-լով՝ անկրկնելի դէմք մըն էր Շանթ, որ իր մահէն շուրջ Եօթանասուն տարիներ անց, այսօր տակալին, կը շարունակէ աշինքնել մեզ իր յառաջապահ մտածողութեամբ իր երկերու խորհրդապաշտութեամբ եւ իր մտածումներու մերուեան հինգերուեան:

Աբրօթեայ հնչեղովթեամբ:
Խիստ շահեկան ներկայացում մը,
որ ունկնդրող կը մղէ իր մտապատկե-
րին մէջ նոր լուսամուտներ բանալու Լեռ-
ն Շանթ մարդուն ու գրողին մասին:
Հանդիսավարը Մաթիու Քարանեանի
վերջին հրատարակութենքն օրինակ մը
իբր յուշանուէր կը յանձնէ Դոկտ. Վիգեն
Թիֆէնքը Եանին:

Հայոց լուսական թիվ 8

Համաձարակը Եւ Մենք

Մովսէս Ա. Քերկելեան

Սիրելի Ծնթեղող՝
Ես ո՞չ համաձարակաբան եմ եւ ոչ
ալ բժիշկ: Յոգեբան ալ չեմ: Եւ բնակա-
նաբար իմ նմաններուն վերապահուած
չէ համաձարակներու մասին կարծիք
տալ կամ խրատաբանութիւն ընել, որուն
ի սկզբանէ չեմ հասատացած: Սակայն
իբրեւ Լիբանանի քաղաքա-ցիական
պատերազմի անդրիհանքը ապրած
մարդ, կրնամ անդրադառնալ վախի եւ
խուժապի մասին, որոնցմէ կը տառա-
պին այսօր մարդկային հսկայական
զանգուածներ:

Անձնապէս այս հարցին անդրադառնալու ոչ ծրագիր ունի եւ ոչ ալ տրամադրութիւն։ Աշխթը ներկայացաւ, Երբ Սեակ Տումանեանի դիմատեսորի էջն վրայ, պատահաբար անզամ մը եւս ընթերցեցի եղբօրս՝ Պետիկի վերոյիշեալ քառեակը, որ թէեւ գրուած է Հիբանանի քաղաքացիական պատերազմի դժնդակ օրերուն, սակայն այսօր եւս խիստ ժամանակակից կը հնչէ, յատկապէս ծեզի ծանօթ կարգ մը երկիրներու պարագային։ Այն օրերուն, երբ արեւմտեան Պէյրութի վիճակը անտանելիդարձաւ եւ «Ազդակ»ը, իր անձնակազմով հարկադրաբար տեղափոխուեցաւ Պոլք Յամուտ, Պետիկը չեկաւ Արտելեան Պէյրութ, որ համեմատաբար աւելի ապահով շրջան կը համարուէր։ Երբ հեռածանեցի իրեն (դժուարութեամբ կրօայ կապուիլ հետք) եւ պնդեցի, որ անպայման մեր կողմը անցնի, մանաւանդ որ «Ազդակ»ի մէջ ալ պէտք ունեին իրեն, ան յամառեցաւ առարկելով, թէ «Անզամ մըն ալ Ե՞րբ արիթը պիտի ունենամ պատերազմի մէջ ըլլալու։ Կը մնամ «Ապիտակ Տոնը», ակումբի տղոց հետ, որոնց կեանքը նուազ թանկ չէ քան իմս»։

Սիրելի ընթերցող՝ Պետիկի տուած պատասխանը թող չզարմացնէ թեզ։ Այդ օրերուն, եթի կուրօրէն նետուած ռումբերը մահ ու աւեր կը սփրէին ամենուրեք ու ամէն վայրկեան (իմ սերունդի տղաքը-կրնան վկայել այս մասին) մենք ոչ միայն ընտելացած էնք պատերազմական վհաճակին, այլեւ մտերմացած՝ մահուան հետ։ Կախի ու անդրհանքիսահմանները անցած էին, որովհետեւ փորձը ցոյց կու տար, որ տագնապահար ըլլալն ու խուճապի մատնուիլը ոչ օգուտ կը բերէր եւ ոչ ալ հարցեր կը լուծէր։ Այսօր թէ՛ վստանգի տեսակն ու տարողութիւնը եւ թէ՛ բնոյթը տարրեր են։ Հարցը միջազգային է, մահուան

Վլտանգը շատ աելի նուազ ու պաշտպանությունը համեմատաբար աելի հեշտ ուղղված է: Այսպէս որ կարիք չկայ տագնալը անդրիհանքի վերածելու եւ խուժապահական մատնուելու:

Եկեղիքի հիմնական մօտենանք հարցին եւ ընդունինք, որ այս մէկը թէեւ պարտադրուած՝ սակայն հետաքրքրական ապրելածեւ մըն է ի վերջոյ, եւ գոյցնաեւ՝ «անհրաժեշտ» փորձառութին մըն մեր կեանքին մէջ: Այն՝ «Անգամ մըն ա Ե՞րբ առիթը պիտի ունենանք նման անախորժ ու անորոշ կացութեան մէջ ըլլալու»: Մեզմէ հիրաքանչիւր ուր ա գտնուի՝ այսօր հարկադրուած է զգոյն ըլլալու եւ սահմանափակելու կեանքի վայելքներն ու զրկուելու առօրեայ հածոյ յըներէն: Արդեօք արժէ՝ այսքան տագնապի մատնովի եւ կամ ենթարկովի ընկած խտի սահմուկացուցիչ վիճակին Մասնագիտները կ'ըսեն, թէ խուժապի մատնուելու իհմնական պատճառները չկան, որովհետեւ այս համաժարակը ներկայացուածին չափ վտանգաւոր ու ճակատագրական չէ՝ համեմատանախկիններուն: Նկատի առէք, որ ընկած խտոր շատ աւելի վնաս կրնայ պատճառել անհատին՝ քան անոր պատճառ ու հանդիսացող համաժարակը: Թէեւ իրաքաչիր անհատ տարբեր ձեւով տարբեր տարրութեամբ ու տարբեր տրամաբանութեամբ կը դիմագրաւ ու կը հակադարձէ տիրող համաժարակային կացութեան, այնուամենայնի, հարկաւոր է ընդունի ծշմարտութինը ու գործակցի իշխանութիւններու հետ:

Խնդիրը այն է, թե բոլոր տեսակի լրատուամիջոցները հակամէտ են շատ աւելի ժիտական լուրեր տարածելու քան՝ դրական: Յաճախ կը չափազանցեն նաեւ անոնք: Այս մէկը նորութիւն չէ այլ՝ լրատուամիջոցներու նկարագրի մաս կը կազմէ կարծէք: Այս պարագա

թնարկուիր անոնցմէ ստացուած դասերն ու մանաւա "Նշ պաշտպանութելու ժամանակակից միջոցներն ու ծեւերը, որոնք աւելի յոյս ու կորով պիտի ներշնչեն ժողովուրդներուն։ Դեռևս քիչ առաջ հաղորդեցին, որ ոչ միայն շաբաթէ մը կ վեր Չինաստանի ժողովուրդին մէջ նոր վարակում չէ արձանագրուած, այլև, ամենակարեւորը, համաձարակի կերպոնց հանդիսացող Ուհան քաղաքի «Մեթրօ»ն սկսած է գործել եւ ժողովուրդը ազատ շարժելու իրաւունք ստացած։ Իսկ իտալիոյ պարագային՝ մահացած ներու կողքին հազարաւոր բուժութելներ կան, որոնց մասին գրեթէ չի խօսուիր։ Առ այդ, կ'ուցեմ տեղենկազնել, որ

Առ այդ, կ'ուզեմ թեղենկացնել, որ
հին աշխարհի ժողովուրդներէն շատեր
պաշտպանուելու համար համաձարա-
կներէ, փորձառաբար ծերոք բերած էին
միջօնցեր: Օրինակի համար՝ Հին Եգիպտ
տական թժիշկները, մարդումի առողջու-
թիւնը երաշխատուելու, յատկապէս հա-
մաձարակներէ պաշտպանուելու հա-
մար, նախ՝ հրազանչիր ստրոկի վիզել-
պետք մը սխտոր կը կախէին եւ ապա
առատորէն սխտոր կը կերցնէին անոնց
Այս պատճառով՝ Նեղոսի զոյզ ափերու-
մն՝ ամենէն շատ սխտոր կը ցանէին
որովհետեւ հազարամեեալներու Փարա-
լինական այդ հսկայ մշակոյթի զարգա-
ցումն ու գոյատենումը պայմանաւորուած
էր ստրոկներու առողջութեամբ: Իսկ
հնդիկները մինչեւ հիմա, չափազանց
շատ կծու կ'ուտեն (կ'օգտագործն ըրուր
տեսակի կծու բանջարեղէններն ու
համեմունքները) վարակիչ հիւանդու-
թիւններէ պաշտպանուու համար: Նոյն
նպատակով, Վերածնունդի շրջանին
Ֆրանսայի թագաւորն ու թագուհին
քնանալէ առաջ ոսկեայ գեղեցիկ տու-
փիկներու մէջէն կը հանէին պՃեղ մը
սխտոր, կու կու տային եւ ապա միայն
կը մտնէին անսորոհին:

Սովորութեան

կախութեան օրերուն իսկ, հայրենի-
ժողովուրդը դիմագրաւեց «թիֆոյիտ»ի
մահաբեր ու համատարած համաժա-
րակ մը, որուն զոհ գնաց նաեւ Արամ
Մանուկ- եանի նման հերոս մը: Եսկ
մուսալեռցիք, երբ եկան ու հաստատու-
թեան Այնծար, տարածաշրջանի-
ճախճախուտ ու վատառողջ մթնոլորտի-
ն հետեան-քով՝ բռնութեան «մալարի-
ա»ի սարսափելի համաժարակին, որու-
ն վտանգը այնքան մեծ էր, որ մեր
ծնողները կը վկայեն, թէ կը պատահէ-
ր, որ օրական տասնեակներով մարդ
կը թաղէին: Այն ատեն չկային պէտք
եղած բուժման կերպոններն ու դեղամի-
ջոցները, եւ այդ պատճառով ալ «թիֆո-
յիտ»էն ու «մալարիա»էն շատ աւելի-
խոցելի էին, քան մերօրեայ «քորոնա»
կոչուածէն: Երկու պարագաներուն ալ,
թէեւ բազմաթի զոհեր եղան, սակայն
ժամանակը իր դերը կատարեց, ժողո-
վուրդը կազդուրեցաւ ու գոյատեւեց:
Կ'ըսեն, թէ այս մէկն ալ վաղ թէ ուշ
պիտի մարի, սակայն կը շահի այն
հասարակութիւնը, որ առանց խոճա-
պի կը դիմագրաւէ կացութիւնը եւ նուա-
զագոյն զոհերով դրւս կու զայ միջա-
զգային տարողութիւն ստացած այս
աղէտէն:

Հայաստանը (ինչ որ տեղ նաեւ Լիքանանը), այսօր իրենց կազմակերպրածութեամբ աւելի լաւ պաշտպանուած կը թուին ըլլալ, քան` երոպական շարք մը երկիրներ:

Հակառակ անոր, որ երեւութապսն աշխարհը սկսած է վերածովիլ «ըլնդիա-տուող ու չվերջացող անօրինակ թաղման թափոր»ի, Եկեղ ինսյենք մեր ջիղերը, մեր առողջութիւնը, նախ անոր համար, որ վտանգն ու աղէտը այնքան մեծ ու մտահոգիչ չեն թոփի զլալ, ապա՝ նըկատի ունենանք, որ զգուշութիւնը վախկուտութիւն չէ եւ ոչ այ համարձակութիւնն ու մասնագիտական թելադրանքները չորոշարրեն՝ բացութիւն:

Ինչպէս Սանձել «Քորոնա» Ժահրի Համաձարակը.
MIT-ի Փրոֆ. Արեգ Դանագուլեանի Հաշուարկներն ու Խորհուրդները

«Սիլիլնեթ»- Մասաշուսկեթի արհեստագիտական հիմնարկի (MIT) Միջուկային գիտութիւններու և ճարտարագիտութեան բաժնունը (Faculty of Nuclear Sciences and Engineering) փրոֆ. Արեգ Դանագովեան վերլուծական յօդած մը գրած է՝ ներկայացնելով «քրոնա» ժահրի համաձարակի տարածման մաթեմաթիքական հաշուարկներ և խորհրդութեան հիշպէս սանձել համաձարակի յետազայ տարածումը Հայաստանի մէջ:

Յօրուածք կը ներկայացնենք որոշ լաւագույն ներկայացներու

Ի՞նչ բան է համաձարակը եւ ինչպէ՞ս
կոտառածոի անհևա:

Սարտ 23-ի դրույթեամբ Հայստանի մէջ արձանագրուած է COVID-19 հիանդութեան հաստատուած 194 դէպք: Արդեօք ասիկա մն՞ծ թիւ է: Արդեօք կայ անհանգստանալու կարիք (կարծ պատասխան՝ այս): Սա հասկնալու համար պէտք է հասկնալ, թէ ինչպէս կը տարածուին համաճարակները: Վերցը-

Նենք օրինակ կարմրուկը (measles) Կարմրուկով մէկ հիւանդ կրնայ վարա կել տասը հոգի, այդ տաս հոգին կ'երթա կը վարակեն 10×10 հոգի, անոնք իրենց հերթին կը վարակեն $10 \times 10 \times 10 = 1000$ հոգի... և այդպէս շարունակ: Թիերբ շատ հեշտութեամբ կը հասնին միլիոն ներու: Վարակը կը տարածուի կայծա կնախին արագութեամբ:

զայաց աղափոխած։
«Քորոնա» ժահիր մասին շատ
բաներ յայտնի չեն, բայց եղած տուես-
ալներէն կարելի է հաջուել, որ Միացե-
ալ Նահանգներու, Իտալիոյ եւ այլ
համաձարակին ենթակայ որիշ երկրնե-
րու մէջ կրկնապատկման ժամանակը
մօտ 2,5-3 օր է։ Պարզութեան համար
վերնցնենք 3 օր։ Խսկ ի՞նչ կը նշանակ-
ատիկա։

Ասիկա կը նշանակէ, որ հիանդեռ
րու քանակը ամէն երեք օրը մէկ կը¹
կրկնապատկուի: Այսինքն, երեք օրէն
կըլլայ կրկնակի աւելի հիանդ, քան
այսօր: Վեց օրէն՝ 2×2 անգամ շատ, քան
այսօր: Ինը օրէն՝ $2 \times 2 \times 2$ անգամ աւելի

Հատ: Սա ցուցական ածի օրինակ է Այսիս շարունակելով՝ մենք կու գանց հետեւեալ մտահոգիչ արդինքին. մէկ ամիսէն Քայաստանի մէջ կ'ուա 194x2(30/3) = 200 000 արձանագրուած հիւան:

Իրականութեան մէջ թիւերը ա՛լ ա-
լելի մտահոգիչ են. այդ 194 թիւը միան-
յայտնի հիանդներու քանակն է, քանի-
որ ընտութիւնը շատ սահմանափակ է.
Ասիկա սահցարեկորդ կատարն
Յետեաբար այսօր Յայաստանի մէջ
հայանաբար կայ առնուազն 1-5 հազար
Վարակուած: Եթէ այդպէս հաշուենք
ապա կու գանք հետեւեալ Ա՛Լ աւելի
մտահոգիչ եղրակացութեան. Եթէ զգենք
որ վարակը անարգել տարածուի ապա
մէկ ամիսէն Յայաստանի բնակչութեան
մօտ ԿԵՍԸ արդէն վարակուած պիտի
ըլլայ: Կը հասկնաք՝ ցուցչական
(exponential) աճը շատ դաժան քան է
Ան կը սկսի խարուակի, դանդաղ, խոնցի-
կ-մոնշիկ... Եւ երբ կը թուի, որ ամէն իս-
լաւ է, ան քոպրայի նման վեր կը բարձ.

Փրոֆ. Արեգ Դանագովկեան

բացնէ իր թունաւոր գլուխը:

«Ողբոնա» ժահը կրիպի (հարբու-
խի) նման է:

Կարծ պատասխանը ոչ: Այս «քրորնա» ժահրի (կան տարբեր «քրորնա» ժահրեր, այժմ խօսքը այսպէս կոչուած SARS-CoV-2 ժահրի մասին է) վերաբերեալ դեռ շատ բան յայտնի չէ, ան չափէն աւելի նոր է: Բայց որոշ բաներ աղդէն

**Հրոյց Սուի Միշոյեան Տապահղեանին Շետ
«Հայերէն blog» Կայքէջին Քառամեայ Գործունէութեան Առթիւ**

Հարցազրոյցը Վարեց՝ Տիրոկ Մարգարեան Կարապետեան

8 Ապրիլ 2016-ին ծնունդ առած հայերէնի գրադաշտը հանդիսացող Դայերէն *blog* կայքէջը կը նշէ իր քառամեակը՝ գլխաւոր խմբագիր ունենալով իշխան Զիթթթէեանը:

Ωρης υπαρχήνετρής ή ψήφης Τσαγκρέζης blog-ήν ψηφιακή αποτελεσματικότητα στην πραγματικότητα την προστασία της Ελλάδας. Η προστασία της Ελλάδας δεν μπορεί να γίνεται μόνο με την ψήφη της Ελλάδας, αλλά με την ψήφη της όλης της Ευρώπης.

Համացանցային իրականութիւն դարձած այս կայքէջին մասին առաւել մանրամասնութիւններ իմանալու համար գրոյց ունեցանք հայերէն blog-ի համահիմնադիր Եւ խմբագրական կազմի անդամ Սոսի Միշոյեան Տապաղադեանին հետ:

-Ինչպէ՞ս ստեղծուեցաւ Յայերէն blog-ը:

- Հայերէն blog-ը համացանցային կայթէ է, հիմնուած 2016-ին: Blog-ը ստեղծելու գաղափարը իշխան Զիքրան Ենին է: Եղր արագարնեց, որ միաս-

Եսամբս էր: Եթե առաջարկեց, որ սրանք արտադրած արեւամտահայերէնով կայքէ մը հիմնենք, ոգեւորովայինս մեծ եղաւ, քանի որ նոյն ծովուն մէջ լողացողներէն մէկն ալ ես եմ. արդ՝ արեւամտահայերէնով ստեղծուած որեւէ շարժում կը խանդավառէ զիս: Ուստի, անմիջապէս, առանց ժամանակ կրուսնցնելու, պատիկ խմբակ մը կազմեցինք եւ լունեցանք աշխատանքի: Առաջին գրութիւնը լոյս տեսաւ 8 Ապրիլ 2016-ին: Նետզիետէ գրութիւններուն բաժանումները ծցիուեցան եւ օրէօր աշխատակիցներուն թիւը բազմացաւ: Այսօր bLog-ը ունի շուրջ 30 երկիրներէ մօտ 200 աշխատակից: Դաժոյք է ինձի համար նման աշխատանք կատարելը, մանաւանդ երբ արդինքը տեսանելի կը դառնայ:

-ինչի՞ մէջ կը կայանայ *blog*-ին հիմնադրման նպատակը: Չորս տարի-ներու ընթացքին ի՞նչ նորութիւններ արձանագրած է ան:

-Գիտէ՞ք, յաճախ կը լսով՝ արեմտահայերէնը Վտանգուած է, արեմտահայերէնը մեռած է, գրող չկայ, կարդացող չկայ, ուրեմն, ի՞նչ ընթէք, նստինք վերջնական վախճանի՞ն սպասենք: Միշտ ալ նահանջը երգած ենք, կ'երգենք ու երգելով ալ կ'ուզենք մեռնիլ: Քանի այսօր տակախն խօսուող լեզու է արեմտահայերէնը, կը նշանակէ որ տակախն անով գրողներ ալ կան, կարդացողներ ալ: Առ այդ, նպատակ դրուեցաւ մէկտեղել գրասէր անձինք հարթակի մը շուրջ, որպէսզի ազատօրէն արտայատեն իրենց միտքերը եւ գեղարուեստական փորձեր կատարեն: Այդ իմաստով ալ գրութիւններու բազմազանութիւն կը գտնէք Ելօգ-ին մէջ, ըլլայ մակարդակի-առօմնվ, ըլլայ նիւթերու: Յու կ'ուզեմ շեշտել խմբագիր-աշխատակից կապի կարեւորութիւնը: Կը հարցնէք, թէ շորս տարուան մէջ ի՞նչ փոփոխութիւն կամ նորոգին արձանագրեցինք: Յպարտութեամբ կրնամ ըսել (աշխատակիցները իրենք ալ կրնան վկայել), որ եթէ փորդիկ համեմտական մը ընթէր առաջին

օլուսա փողիմանական մայծրավան միջեւ, յստակ կ'երեւի գրութիւններուն յառաջընթացը՝ թէ՛ լեզովի, թէ՛ գեղարևստին մօտենալու իմաստով։ Բանամ փակագիծնը. էջի զիսաւոր խմբագիր իշխան Զիֆթճեան, իրաքանչիւր գրութեան ի հարկին խմբագրական նշումները ընելէ ետք, գրութիւնը կրկին

տեսած գրութիւններուն տպագիր կամ առցանց հրատարակութիւնն է: Ցարդ տպագիր ունինք մեր պոլսեցի աշխատակիցներէն Լեռնա Գարագիթիւթիքանաստեղծական երկու հատորներ՝ «Երթաս բարով» և «Ան է որ կայ», եւ թուայնացած կատակերգակ՝ «Պատանչան մըն ալ քեզի եւ կամ Մի շրանշան էլ քեզ» խորագրով, հեղինակութեամբ՝ Երօս Վարգագի: Այս աշխատանքը կը շարունակուի եւ այս գիրքերուն ախտիյաջորդեն նորերը: Գրութիւններէն անդին, 2019-էն ի վեր, ամսական երկու օրան դրութեամբ, Յայերէն ելօց-ի խմբագրութիւնը կը կազմակերպէ եթերազրոյցներ՝ Skype-ի ձամբով: Յոն կ'արծարծուին հայութիւնը յուզող հարցեր, գրական տարրեր նիմիտը, blog-ի հետ կապած քննարկումներ եւ երբեմն ալ հիմքեր կը հրափրուին, ու ըստ այդմ նիմիտը կ'որոշուին ու կը քննարկուին: Կարդաց-և-ելիք կամ քննարկուելիք նիմիտ նախապէս ե-նամակով կը բաժնուի - աշխատակիցներուն, իրենց հարցադրումները կամ խօսքերը ի մի կը բերուին եւ գրոյցը բաւական արդինաբեր կ'ըլլայ, թէ գաղափարներու փոխանակման հմաստով, թէ ալ աշխատակիցներուն գիրար ձանչնալու պատեհութեամբ: Blog-ը այս ծետվ շնչատը վայր մը կը դառնայ, ուր կը բնակին համախոհ եւ նոյն հետաքրքրութիւնը ունեցող մարդիկ: Կարծէք նոյն մտահոգութիւններն ու յոյզերը ապրող փոքրիկ համայնք մը ըլլայ: Ես այս կապը նաեւ անձնական շիփումներու կը վերածուի: Ովքերո՛ ծանօթացած եմ blog-ին շնորհիլ: Եւ արիթ ունեցած ենք քով քովի ալ գալու, օդային հարթակէն դուրս, իրական կեանքին մէջանք: Այս բոլոր կ'ըսեմ, որովհետեւ կը զգամ, որ աշխատակիցները իրարմով կը խրախոսակին, կը ներշնչուին եւ զիրար կը քաջալերեն, ինչ որ շատ կարեւոր է գրական մթնոլորտի ստեղծման ու պահպանման համար:

-Հրապարակելիք նիւթերը ինչպէս
կ'ընտրէք: Որո՞նք կրնան մասնակցի
այս կայրէջին:

- Հարթակը բաց է բոլորին առջև: Գիրի մօտ եղող ունենալու հրաշայի մասնակցութիւնը բերել եղանքին: Նիւթերու սահմանափակումներ չկան, նիւթե-

մենք չենք որոշեր, գրողը ինքն է տէր իր գրութեան, խմբագիրին կը մնայ ուղղութիւններ տալ եւ գրական ծաշակը զարգացնելու աշխատանք տանիլ: Հնչ որ կ'ըլլայ արդէն մեծ բժախննդրութեամբ: Ըստ նաեւ, որ խմբագրութիւնը ձեռքբերը ծալած չի սպասեր գրողի մը այտնութեան, յաճախ ինք կ'երթայ անոր ու «կ'որսայ», երբ ֆէյսպութեան ալիքնեռուն վրայ գրիչ շարժողներ տեսնէ: Այս առօմնով ալ քաջալերանքը մեծ դեր կրնայ խաղալ սկսնակ գրողներուն համար: Գրողները կը վկայեն. «Առանց ձեր քաջալերանքին, մենք համարձակութիւնը պիտի չունենայինք գրելու կամ արատեւելու...», սակայն երբ գրելու աշխատանքը (թէկուզ քաջալերանքէ-մղուած) արդէն իսկ կը սկսի սովորութիւն դառնալ ու գրողի առօրեային մէկ մասը կազմել, ինքնարերաբար, ան իր սերքին մղումնով կը գրէ, առանց որեւէ քաջալերանքի սպասելու: Ասոր կողքին վաելնայ այլ բարի սովորութիւն մը եւս. Որպէսզի առաելապէս զարգացնէ իր գրելառն ու լեզոն՝ գրողը նաեւ ընթեցանութեան կը փարի եւ միթէ այս չէ մեր գերագոյն նպատակը՝ լեզով սահուն գործածութիւնը ապահովել, պահպանելու տարածել:

-Նկատած եմ, որ արեւադահայերէնի կողքին արեւադահայերէն եւ բարբառային գրութիւններ ալ կը հրապարակէ՞ց: Ինչ կըսէք այս մասին:

- Հայերէն եlog-ի գլխաւոր նպատակը արեմտահայերէնին զարկ տալն է եւ այդ ուղղութեամբ ալ կ'աշխատի արդէն։ Շրբեմն դպրոցականներէ գրութիւններ կը ստանանք, որոնց մէջ մէկ-երկու արելահայ աշակերտներու գրութիւններ կ'ըլլան։ Անշուշտ որ չենք մերժեր, որովհետեւ անոնք տուեալ դասարանին մաս կը կազմեն։ Գիտէք հարկաւ պարագան Սփիտիքի կարգ մը դպրոցներուն. Իոն առկայ են դասական Սփիտիքի շառակիններ եւ Հայաստանէն գաղթած, նոր Սփիտիք կազմած, նոյն վարժարանը աճախող աշակերտներ։ Բոլորն ալ կը շրախուանք, անխոտիր։ Ունինք նաեւ պարսկահայ, այժմ գերմանարնակ գրող մը, որ կը գրէ արեւելահայերէն, մնացածք ամբողջութեամբ արեմտահայերէն, վերը նշուած պատճառներով։ Ինչ կը Վերաբերի բարբառներուն, այն՝ իրաւացի էք։ Հայերէն եlog-ի բաժիններէն մէկը բարբառներու բաժինն է։ Բարբառները մեր լեզուին հարստութեան մաս կը կազմեն եւ ունին պատմական եւ լեզուական արժէքներ։ Ի՞նչ հաճելի է, երբ Կիմրի կ'երթամ ու «սիրեմ կը» կը լսեմ մեր հայրենակիցներէն։ Կը նշանակէ որ «կը» ծիւղի բարբառը ցարդ գործածող լեզու է արեւելահայ շրջանակներէն ներս՝ անշուշտ հասկնալով պատմական տեղաշարժը Կարինէն Կիմրի։ Նոյն պարագան է նաեւ Գեղարքունիքի մարզի բնակիչներուն խօսակցականը, որոն ցարդ պահպանուած կը գտնենք Պայազիտի եւ Մշոյ բարբառները։ Դէտք է շեշտենք, սակայն, որ ժամանակն ու Վայրը, նաեւ բնակչութեան տեղաշահները մեծ ազդեցութիւն գործած են խօսակցական լեզուին վրայ եւ միշտ ալ հիսունութեան ենթարկած։ Գիտակցանով բարբառներու կարեւորութեան, Հայերէն եlog-ը յատուկ բաժինով մը իր նորթերցողներուն կը հրամցնէ Քեսապի-Շեյրոնի, Մոսա Տաղի, Յամշէնի, Ապահանի, Ղափանի, Միսեանի... եւ այլ շարբառներով գրութիւններ, իբր գոյն ու քրանգ մեր լեզուին։

-Ըստ ողջուանելի է, որ սոր սերուադիս,

Սուի Միշոյեան Տապահղեան

յատկապէս դպրոցականներուն ալ արիթ կընծայէք իրենց պատումներով մասնակից դարձնելու Դայերէն blog կայքէջին: Մանրամասնութիւններ կու տա՞ք այս մասին:

- Դպրոցականները գրելու մղելը շատ կարեւոր աշխատանք մըն է. փոքր տարիքէն սիրել տալ գիրն ու լեզուն, որպէսզի անչի ուշ այդ վարժութիւնը-ստվորութիւն դառնայ եւ ան չիեւանայ լեզուն, այլ լեզուի միջոցով իր գիտելիքները հարստացնէ ու ծիչը արտայատուի: Այս պատճառով ալ կապ հաստատած ենք Սփիհոցի տարրեր գաղութներու ուսուցիչներու հետ եւ իրենց ընտրութեամբ մեզի հասած գրութիւնները երբեմ որոշ խմբագրումէ ետք, Աը տեղադրենք blog-ի էջերուն: Մեր աշխատանքին դիմաց մեծ գրինակութիւն կը զգանք, երբ ուսուցիչներ կը յայտնեն, թէ որքան խանդավառութիւն կը ստեղծուի դասարանին մէջ, երբ աշակերտները իրենց գրութիւնները համացանցային կայրէցի մը մէջ կը տեսնեն: Ուսուցիչները կարդալ կու տան, երբեմ նեկայացումներ ալ կընեն իրենց տեղադրուած այս կամ այն նիւթը օգտագործելով: Այդ ներկայացումները կը տեղադրուինք blog-ի Youtubе-ի բաժնին մէջ: Կը համատանք, որ երբ մընոլորտը-ստեղծուի, աշակերտին դրական արդինքը կ'ապահովուի: Յու կը ստիպուիմ խոստովանութիւն մը ընել, թէ Յայերէն blog-ի այս ամբողջ աշխատանքները սիրայօժար կը կատարուին: Թերես, եթէ նիւթական այլ դիւրութիւններ ունենայինք՝ կարենայինք անչի ընդարձակել մեր գործունէութիւնը եւ տարրեր հարթակներու վրայ աշակերտական տարրեր ծրագիրներ մշակել: Ամէն պարագայի, ծրագիր ունինք, յառաջիկային, տարրեր գաղութներու աշակերտները (օրինակ՝ Պոլիս եւ ֆրանսա) բերել նոյն հարթակին շուրջ, ծանօթացնել իրարու, նամակագրութիւններ ընել տալ, եւ ինչո՞ւ չէ վիճարկումներ կազմակերաել: Տեսնենք:

- Ծատ շնորհակալ ենք այս բովանդակակալից տեղեկութիւններուն համար: Բարի երթ ձեր այս շնորհակալ աշխատանքին: Վարձքեռնից կատար:

Տիրումիս Հետ Հաճելի Վայրկեանսեր

Քորոնային «Զոհերը»

Տիրում

Սեղա՛, Ծաղկազարդը ո՞ւ պիտի նշէք:

Յնիւասենեակին մէջ:

Էնչու, խնամինե՞րը պիտի գան: Գիտես, որ հիվ ընդունիլը արգիլուած է:

Չէ, ձանս: Խնամիները մէկ ամիսէ ի վեր չորս պատին մէջ բանտարկուած են: Աղջկաս կեսուրը-վերջապէս բանէ մը վախցաւ:

Է՛հ, ասոր «քորոնա» կ'ըսեն, Սեղա՛ս:

Այսքան ատեն աղջիկս իրենց չորս կողմը դարձաւ՝ յարգը չփացան: Դիմա յարգը թող գիտնան:

Է՛հ, «քորոնա»ին հզօրութիւնն է ասիկա:

Ղուրապան ըլլամ Աստուծոյ: Դուք ո՞ւ պիտի նշէք ծաղկազարդը:

Ծաղկազարդը՝ նստասենեակին, Աւագ Ջննջարժին՝ ննջասենեակին, իսկ Զատիկը՝ ծաղասենակին մէջ:

Տանդ մէջ մնա՛, մնա՛ ու մնա՛: Ախ, աս «քորոնա»ն: Ամէն մարդու անգործ ըլլա ու տունը նստեցուց:

Ես ամէն օր գործի կ'երթամ: Մեր գործը կենալ չի գիտեր:

Ինչու, ինչ կ'աշխատիս:

Սուիժը մարդերի մը մէջ՝ թուալէրի թուղթ ծախելու բաժինը կ'աշխատիմ:

Գրադարանիս գիրքերը իշեցուցի ու դարձեալ կարդացի:

Ես ալ Բար-իս խմիչքները իշեցուցի ու խմելու սկսայ:

Ծառ չխառնես՝ կը գինովնաս:

Է՛հ, ամէն պարագային դուն աւելի բախտաւոր են:

Ինչու:

Գիրքերը տասը անգամ ալ կրնաս հաճոյքով կարդալ, բայց խմիչքը միայն մէկ անգամ:

Եթէ գիտնայինք, որ ասանկ պիտի ըլլար, պանքին մէջ ոսկեղէն դնելու փոխարէն հականեխիչ, օճառ եւ թուալէրի թուղթ կը դնէինք:

Յէ մի ըսեր, երէկ մէկը միասը ծեծեր է մէկ տոպրակ թուալէրի թուղթի համար:

Ծեծը բան մը չէ, վաղը գողերը մեր տուները պիտի մտնեն հականեխիչ, օճառ կամ թուալէրի թուղթ գողնալու:

Թող գան, ես ալ քանի մը անգամ կը հազար լեղինին կը պատօի ու փախուստ կու տան:

***

Առտու քոյրերուս հետ սուրճ խմեցի:

Աղջիկ, ինչու տունէն ելար:

Չէ, չէ, group chat ընելով խմեցինք:

Է՛հ, սկիզբէն անանկ ըսէ: Ես ալ դրացիներուս հետ skype-ով մարզանք ըրի:

***

Ինչ կ'ընես, Սագօ՛:

Յայկական ծաշեր սորվելու դասընթացքի կը հետեւիմ:

Յամացանցէն:

Չէ, տունը: Ուսուցչուիս կինս է: Երէկ պահք սարմա փաթթել սորվեցայ, այսօր ալ մանթիի խմոր բանալ կը սորվիմ:

Յակո՞ր, դուն ինչ կ'ընես:

Ես ալ խոհանոցին մէջ գործի վրայ եմ:

Դուն ալ ծաշ կ'եկին ն:

Չէ, ես կ'ուտեմ:

***

Լսեցի՞ն:

Ինչը:

Եղեր Փոթինը 800 առիծ ազատ արձակած է Ռուախոյ փողոցներուն մէջ, որպէսզի մարդիկ վախնալով տունէն դրւու չելլեն:

Երանի քանի մը հատ ալ հոս դրկէր, գոնէ բոլոր բողոք կ'իշնէնք ու սեֆի մը կ'առնէնք արհիծին ն հետ:

Չէ, ես Յնդկաստանի փիղերը աւելի կը նախընտրեմ:

***

Լեմոն, քացախ, սխտոր եւ ջուր խառնէ ու կէս ժամանակ մը պուտ-պուտ խմէ, որպէսզի մարմինիդ դիմադրողականութիւնը զօրանայ ու կոկորդդ թաց մնայ:

Ես ամսուան մէջ կը հասնի, ինչպէս կը սկսած անգամ մը պուտ-պուտ խմէ, որպէսզի մարմինիդ դիմադրողականութիւնը զօրանայ ու կոկորդդ թաց մնայ:

Յայաստանի մէջ առ այսօր այդպիսի մահձական սպասարկման պարագային: Կերպին պայմանը ուղղակի ծայրական պարագային մահացութեան յարագային մահացութեան դաշտուն քանակը կը տասնապատճեալ գործադրութեան 10 000 վերակենանացաման մահձական:

Յայաստանի մէջ առ այսօր այդպիսի մահձական սպասարկման պարագային: Կերպին պայմանը ուղղակի ծայրական պարագային մահձական սպասարկման պարագային մահացութեան յարագային մահացութեան դաշտուն քանակը կը տասնապատճեալ 2019-ի վիճակագրական տարեգործքնեն:

Ինչ կ'ըլլայ Յայաստանի մէջ «քորոնա» ժահր ածի հետեւանքուր:

Դիմելով Զինաստանի, Խոալիյ եւ Միացեալ Նահանգներու փորձը՝ մենք օճգրիտ թիեներ իրապարակուած չեն, վիրաբուժական մահձականութերու քանակը կը կերցնենք առողջապահութեան նախարարութեան 2019-ի վիճակագրական տարեգործքնեն:

Ինչ կ'ըլլայ Յայաստանի մէջ «քորոնա» ժահր ածի հետեւանքուր:

Սյա պահոն Յայաստանի մէջ ծայրական շտապ հարկաւոր է ընել հետեւանքուր քայլերը:

1. Սեկուսացնել մնացած բնակչութեն ծերուր, հիանդները եւ 60-էն բարձր տարիքով մարդիկ: Սա ամենախոցելի խումբն է, որ կը վարակուի առողջապէս աւելի դիմացկուն երիտասարդներն եւ թողնիկներն: 70-ն անց մարդոց մօտ մօտաւոր մահացութիւնը 10-20% է:

Ա) Պահանջել, որ ծերունիները եւ քրոնիկ հիանդները մնան տունը՝ յաւալական թողնիկներն եւ երեխաներն եւ անոնց երիտասարդները, կը բերեն դիմացկուն անոնց մոտաւոր մահացութիւնը:

Բ) Կերակուրը անոնց փոխանցել առանց շփոմի՝ 2մ հեռաւորութիւնը պահապնելով: Եթէ պէտք է խօսիք առանց հետեւանքուր:

3. Խստորէն եւ լրջօրէն վերաբերի կառավարական մարմիններու հաստատած հասարակական մեկուսացման հեռաւորութեան կանոններուն: Ա) ծերուով չքարեւել, չխամբուրուիլ, Բ) 2-10 մեթր հեռաւորութեան պահպանել ու դիմներու հետ աշխատել առանց դիմացկուն երեխաներու, Կ) ձեռքբերը յաձախ լուալ, Դ) ձեռքբերը յաձախ լուալ, Ե) յարգել «պարէտային ժամը»:

«Յունա ինչ բոլորս պիտի հիանդանանք ու պիտի մեռնինք»:

Ի հարկէ՝ ոչ: Ինչպէս արդէն քանի մը անգամ ըստեցաւ, «քորոնա» ժահրին վարական մասը իսկապէս ծանր կը հիանդանանայ: Մեծամասնութիւնը, յատկանք երեխաներու ու առողջ երիտասարդներու, կը նաև նոյն չնկատել, որ «քորոնա»ով վարական մասը անգամ առաջ կը դարձի առաջական մասը:

«Յունա ինչ բոլորս պիտի հիանդանանք ու պիտի մեռնինք»:

Ի հարկէ՝ ոչ: Կը կրկնեմ՝ այս անձիքը պահպան պարագային: Վարական մասը իսկապէս ծանր կը հիանդանանայ: Այս երեւոյթը առաջական մասը մը կը կոչի իմ ու անձիքը պահպան պարագային: Այս երեւոյթը առաջական մասը մը կը կոչի իմ ու անձիքը պահպան պարագային:

«Յունա ինչ բոլորս պիտի հիանդանանք ու պիտի մեռնինք»:

Ի հարկէ՝ ոչ: Կը սպասուի ու առաջական մասը մը կը կոչի իմ ու անձիքը պահպան պարագային:

«Յունա ինչ բոլորս պիտի հիանդանանք ու պիտի մեռնինք»:

Ի հարկէ՝ ոչ: Կը սպասուի ու առաջական մասը մը կը կոչի իմ ու անձիքը պահպան պարագային:

«Յունա ինչ բոլորս պիտի հիանդանանք ու պիտի մեռնինք»:

Ի հարկէ՝ ոչ: Կը սպասուի ու առաջական մասը մը կը կոչի իմ ու անձիքը պահպան պարագային:

«Յունա ինչ բոլորս պիտի հիանդանանք ու պիտի մեռնինք»:

Ի հարկէ՝ ոչ: Կը սպասուի ու առաջական մասը մը կը կոչի իմ ու անձիքը պահպան պարագային:

«Յունա ինչ բոլորս պիտի հիանդանանք ու պիտի մեռնինք»:

Ի հարկէ՝ ոչ: Կը սպասուի ու առաջական մասը մը կը կոչի իմ ու անձիքը պահպան պարագային:

DSF Devry Smith Frank LLP
Lawyers & Mediators

A FULL SERVICE LAW FIRM
SERVING YOUR COMMUNITY SINCE 1964

Robert P. Adourian, LL.B.

robert.adourian@devrylaw.ca
(416) 446-3303

FOR INDIVIDUALS:

- Real Estate
- Wills & Estates
- Family Law
- Personal Injury
- Immigration

FOR BUSINESS:

- Commercial Real Estate
- Business & Corporate Services
- Commercial Litigation
- Employment Law
- Planning & Development

WWW.DEVRYLAW.CA

95 Barber Greene Road,
Suite 100 Toronto,
ON M3C 3E9

85 Bayfield Street,
Suite 300 Barrie,
ON L4M 3A7

209 Dundas Street East,
Suite 401 Whitby,
ON L1N 7H8

Choosing the right real estate
agent **makes** the difference.

ROYAL LE PAGE
Signature Realty
IND. OWNED & OPERATED BROKERAGE

Hratch and Alex Melconian

Real Estate Broker/Sales Representative

416-417-5626

Office 416-443-0300

www.TorontoRealEstateMLS.com

BUY, SELL or INVEST?

For all your real estate answers including our
FREE home staging, call us today!

Hratch Melconian
Broker
416-417-5626

Alex Melconian
Sales Representative
647-887-7995

Best Wishes
**TO THE
ARMENIAN
COMMUNITY**

BOB SAROYA MP
MARKHAM-UNIONVILLE

SUITE 201 8300 WOODBINE AVENUE, MARKHAM, ON L3R 9Y7
BOBSAROYA@PARL.GC.CA • BOBSAROYA.CA • 905-470-2024

Գիտե՞ք թէ

Թաղման ծախսերը գրեթե նոյն են
եւ կախեալ՝ ըստանիքի
կատարած ընտրութենեն

R.S.KANE
FUNERAL HOME

Բարեւ « Ես ճոն Քեյն եմ՝ R.S.Kane Funeral Home-ի նախազահը։
Եթէ յաւելեալ օգնութեան պետք ունիք « խնդրեմ կապուեցէր մեզի հետ
Հեռ. 416-221-1159 Կամ e-mail: info@rskane.ca

Dr. Anet Biuss D.D.S

New Patients Welcome

Markham Dental Solutions

- Crowns and Bridges
- Veneers
- Implants
- Extractions
- Root Canal Therapy
- Mercury Free Fillings
- Dentures
- Teeth Whitening
- Invisalign

Tel.: **905 475 7600**
Fax: 905 475 4075 www.markhamdentialsolutions.com
18 Crown Steel Dr, Suite 109 Markham Ontario L3R 9X8

KHAJERIAN LAW

Serving your legal needs with commitment and integrity

Khajerian Law is a boutique law firm where we make it a priority to establish and maintain a close working relationship with our clients. Regardless of the nature of your legal matter, Khajerian Law will provide professional legal services with a personal touch.

FOR A FREE CONSULTATION CALL (416) 882-4131

PRACTICE AREAS

REAL ESTATE	WILLS & ESTATES	BUSINESS LAW
-------------	-----------------	--------------

ARMEN KHAJERIAN
BARRISTER & SOLICITOR

(416) 882 4131
armen@khajerianlaw.com
9131 Keele St A4, Vaughan, ON L4K 0G7
khajerianlaw.com

Crown Pastries حلويات الناج

#1 Baklava in Toronto

TORONTO
2086 Lawrence Ave. East,
(East of Warden) Scarborough
Phone: (647) 351-2015

MISSISSAUGA
5083 Dixie Rd d3,
Mississauga, ON L4W 0E6
Phone: (905) 602-2018

Available Sundays
and by order only

Canadian Armenian Community Stands Shoulder To Shoulder During Difficult Times

ANCC issues the following statement related to COVID-19 crisis:

Dear Community Members,

We are going through difficult times and facing an unprecedented and a highly uncertain situation. All Canadians have a duty to practice the measures advised by Public Health Canada and our medical professionals who are sparing no effort to keep us safe and healthy!

However, let us not forget those who are often the most in need. Families that have lost jobs, our seniors and the most vulnerable in our community.

For this reason, the ANCC affiliate Armenian Community Centres across Canada have taken emergency measures to help anyone that might require assistance from the community and the general public.

Kindly find below all the necessary information that you will need to contact your local community centre, should you or a family member need urgent assistance. Please also refer to the links below for more information and constant updates on what the government is doing to keep you and your family safe during these difficult times.

Please note, while emergency helplines are operating, community centres, churches, schools and other community establishments remain closed for the time being. also, all events for the foreseeable future are either cancelled or postponed. refer to your local ACC's social media accounts for updates.

QUEBEC

Montreal:

Emergency Helpline: (438) 738-9267

Laval:

Emergency Helpline: (514) 887-1890

E-mail: assistance@acclaval.ca

ONTARIO

Toronto:

Emergency Helpline: (416) 491-2900 ext. 3202

E-mail: helpline@acctoronto.ca

Cambridge:

Emergency Helpline: (519) 362-9237

St. Catharines:

Emergency Helpline: (905) 682-6178

Hamilton:

Emergency Helpline: (905) 961-2301

Windsor:

Emergency Helpline: (226) 260-5416

BRITISH COLUMBIA

Vancouver:

Emergency Helpline: (604) 240-5490, (604) 657-0151, (778)

228-1233, (604) 817-8227, (778) 877-4066 or (778) 317-5731

E-mail: svratsian@gmail.com

Toronto Armenian Community Centre Issues A Statement About Its Social Services And Government Financial Support

Armenian Community Centre of Toronto

Dear members of Armenian Community Centre of Toronto,

Our efforts to support those in need with essentials are already in motion and will continue throughout this critical time. A friendly reminder that if you or someone you know is over 60, suffers from chronic illness, has disabilities, or is feeling unwell, and friends and family cannot assist in getting them the essentials they need (e.g. food, medication, supplies), please call (416) 491-2900 ext. 3202 Monday to Friday 7:00pm – 9:00pm or email helpline@acctoronto.ca for assistance.

ARS Social Services

If you require assistance with your application for Canada Employment Insurance or for all other related inquiries, please call the A.R.S. Social Services office at (416) 495-0644 or ARSSocialServices@gmail.com.

Government Financial Support

As promised in our previous communication, please find attached sources (20200325_COVID-19_GovernemntSupport) of financial support made available by the federal, provincial and municipal governments as per the latest announcements made on March 25th, 2020. We will continue to provide updates as new information is revealed in the coming weeks.

We have both an individual and collective responsibility to stop the spread of COVID-19. Thank you for continuing to practice physical distancing and doing your part to flatten the curve.

Together as a community, we will get through this.

Armenian Community Centre of Toronto

Holy Trinity Armenian Church of Toronto: An Update About Operations & Schedule of Church Services

Holy Trinity Armenian Church

Dear Parishioners,

In response to the recent news about the COVID-19 pandemic, our prayers to God are for those who are ill and for all healthcare providers around the globe.

As we all know, public health officials encourage us to practice social distancing in order to prevent the spread of the virus. Please follow the advice of the Federal, Provincial and Municipal authorities.

Following the guidelines provided by the Mother See Holy Etchmiadzin and the Armenian Church Canadian Diocese, hereby we inform you of the Holy Trinity Armenian Church's new operational guidelines:

1. Divine Liturgies, Vespers and Requiem Services (hokhankist) will be conducted by the Priests and Deacons only, behind closed doors.

To register the names of your loved ones to be remembered during healing prayer for the sick or for requiem service prayer, please contact the church office.

2. Sacraments and Services: For information on weddings and baptisms that are already booked to take place at the Holy Trinity Armenian Church in April and May 2020, please contact the Church office.

3. Funeral Services will be limited to burial service conducted by the priest at the gravesite. Only immediate family members are to attend.

4. Events, Meetings, Rehearsals: All activities taking place at 920 Progress Avenue,

Toronto, under the auspices of Holy Trinity Armenian Church, Barev Centre and Armenian Family Support Services, are cancelled until further notice.

5. Livestream: During these uncertain times, please follow us online at: Facebook/TorontoArmenianChurch.

There will be live broadcasts, prayers, useful links on this page.

6. Church Office Hours: The office hours of operations of Holy Trinity Armenian Church have changed. Voicemails and emails will be monitored on a regular basis. Please provide your name and phone number clearly in the message that you leave, so that we can return your call and assist you.

Ani Sarvarian, Executive Secretary
Ani@TorontoArmenianChurch.com

416-431-3001 ext. 226

Betty Panossian, Administrative Secretary
Betty@TorontoArmenianChurch.com

416-431-3001 ext. 222

My dears, let us pray for the speedy and full recovery of the people who are ill, and for everyone who works tirelessly to bring this crisis under control: leaders and decision makers, medical researchers, healthcare providers, food, medication suppliers and many more. May God bless them all. May the love and peace of our Lord be with you all.

Prayerfully yours, Archpriest Fr. Zareh Zargarian

ARS Roubina Chapter's 11th Annual International Women's Day Celebration

Keynote speaker of 11th Annual A.R.S. International Women's Day ambassador Anahit Harutyunyan

By Hoorik Yeghiazarian

Women's Day is considered a focal point in the movement for equality and is celebrated worldwide on March 8th. This year, it was the perfect opportunity to hold the 11th annual Toronto ARS International Women's Day celebrations on the exact day the world celebrates women.

It was a beautiful sunny day in March, where 430 guests attended the annual luncheon at Pan Pacific Hotel (formerly Westin Prince Hotel), in Toronto.

The attendees were welcomed with a reception where they were served a variety of fruits, pastries and refreshments, prior to entering the main hall. The featured entrepreneurs of International Women's Day 2020 had booths set up on one side of the reception, and a beautifully decorated photo booth was located on the opposite side.

Hosts of the day, Laura Izakelian and Hera Ohannessian-Lurch addressed the guests in both English and Armenian. They spoke about the history of Armenian Relief Organization, the current activities of the organization, as well as the significance of International Women's Day.

International Women's Day has been celebrated for over a century to forge purposeful action for equality. It continues to be a powerful platform globally that drives action for gender parity, while celebrating the social, cultural, economic and political achievements of women. This year's theme, Each for Equal was drawn from a notion of Collective Individualism – individuals being a part of a whole. Every individual's actions, conversations, behaviors and mindsets can have an impact on the larger society. Change can result from collective action, which could in turn create a gender equal world.

Equality is not only a women's issue; it is an economic issue. Gender equality is essential for economies and communities to

thrive. As a result, a gender equal world can be healthier, wealthier and more harmonious.

ARS International Women's Day 2020 keynote address was delivered by Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Armenia to Canada, Her Excellency Ms. Anahit Harutyunyan. She delivered a very impactful speech.

Ms. Harutyunyan spoke about her early life, the effects of her upbringing, as well as her career journey. She was raised in a family where all women worked and were independent. Interestingly, she is in her current field today because of a charismatic teacher she had in high school.

Ms. Harutyunyan shared the important lessons she has learned throughout the years as a woman in her field. As a career woman she had to work ten times harder than men in similar positions. She suggested the best way to outshine men is by professionalism, and by having a sense of humour. In her words, good grasp on emotional intelligence is inseparable from finding good success.

Harutyunyan expressed her gratefulness for the opportunities she had received which have kept her humble about all her accomplishments. She was very proud to be representing her country in her current position.

A sit-down lunch followed the inspiring keynote address during which Nver and Seyran Ghazaryan, a father-son duo, entertained the audience with live Armenian music on keyboard and duduk.

The second half of the event was an artistic show featuring live acrylic painting while performing artists took the stage showcasing their talents by singing, dancing, playing the cello, and playing the violin.

A portion of the net proceeds of this event will be donated to National Autism Fund and ARS "Mother and Child" Health and Birthing Center in Akhourian, Armenia.

ARS International Women's Day Organizing Committee & Keynote Speaker Armenian ambassador Anahit Harutyunyan

Nver and Seyran Ghazaryan entertain the audience.

Performing artists on stage showcase their talents.

Your Most Reliable Transportation Partner To/From Armenia & Worldwide

- Ocean, Air & Land Int'l Transportation
- Door to Door Services Available
- 20', 40', LCL and Break-Bulk
- Insurance Coverage
- Export Documentation, Letters of Credit Handling and Banking Negotiations
- Dedicated Agency Network Worldwide

M E T R A S

SHIPPING &

FORWARDING INC.

2175 Sheppard Ave. E.

Suite 215 Toronto ON, M2J 1W8

Tel.: 416-497-0377

Fax: 416-497-0783

info@metrasshipping.com

www.metrasshipping.com

Canada's Ambassador Pays Tribute to The Memory Of Armenian Genocide Victims

Canadian Ambassador to Armenia Alison Marie LeClair at the Armenian Genocide Museum.

(Armradio)- Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Canada to Armenia (seat in Moscow) Alison Marie LeClaire on March 10 paid a private visit to the Armenian Genocide Memorial and the Museum.

Ambassador LeClaire laid a wreath at the Genocide Monument and put flowers at the Eternal Fire.

Canadian Ambassador was accompanied by the Armenian Genocide Museum and Institute (AGMI) Deputy Director Edita Gzoyan, who presented to the guests the history and symbolism of the Genocide Monument.

The Ambassador also visited the Genocide Museum, where the AGMI Acting

Deputy Director presented the exhibition and details about the history of the Armenian Genocide.

At the end of the visit, Ambassador LeClaire left a note in the Memory Book of Honorable Guests: "I would like to express my appreciation for the critically important work that you do in this museum. The tragedy that you commemorate here has so many lessons for today. The museum tells a terrible story in a compelling and powerful way. I will carry it with me always".

Edita Gzoyan expressed gratitude to the Ambassador for the visit and gifted her some of AGMI English-language publications.

The Zoryan Institute Launches Roupen Baboujian Scholarship Fund For Its University Program

The International Institute for Genocide and Human Rights Studies (A Division of the Zoryan Institute) is pleased to announce the "Roupen Baboujian Scholarship Fund" for its Genocide and Human Rights University Program (GHRUP) hosted annually at the University of Toronto. Thanks to the generous donation of the Baboujian family, this annual scholarship will be allocated to deserving graduate-level students who are dedicated to continuing their work in the field of Genocide and Human Rights Studies.

This scholarship fund is dedicated to the memory of the late Mr. Roupen Baboujian who had dedicated his entire life to serving his community. He was widely known for his warmth and sincere kindness, and he was commonly referred to as "Hayrig" meaning "father" by children and adults alike. The Institute had the tremendous pleasure of having Mr. Baboujian's grandson, Sam, as one of its staff members in Summer 2018. During his tenure with us, he was instrumental in the launch of the Institute's new series of publications titled, Diasporas, and assisted with the 17th annual GHRUP at the University of Toronto. On behalf of the Institute's Board of Directors, staff and volunteers, we would like to express our sincere appreciation to the Baboujian family for investing in the next generation of genocide and human rights scholars, activists and changemakers. The Genocide and Human Rights University

MR. ROUPEN BABOUJIAN

17-Feb-1932 - 01-Nov-2019

Program is approaching its 19th year. This course is taught by a team of leading specialists and incorporates genocide theory, history, sociology, political science, anthropology, psychology, and international law. The GHRUP seeks to provide participants with the intellectual framework to understand the numerous complex issues related to genocide through an examination of major case studies that provide the foundation for comparative analysis.

ANCC Responds To Outrageously Biased Tweet Related To Artsakh Elections By The Canadian Embassy

Earlier today, we learned that the Canadian Embassy in Ankara published a tweet, rejecting the results of the fair and free elections held in Artsakh on March 31st, 2020.

ANCC immediately responded to this outrageously biased tweet and has been in contact with departmental officials, requesting further clarification on the matter and urging the embassy to retract the tweet immediately.

In a response published via social media channels, the ANCC said the following;

"We are extremely disappointed and outraged by the Canadian Embassy's statement on the fair and democratic elections held in Artsakh. The principle of self-determination, enshrined in the Helsinki Final Act, must be unconditionally upheld in any conflict settlement and these elections are a powerful and remarkable testament to that principle of utmost importance. Failing to realize this is what will impede a constructive peace process. THE FREE WILL OF THE PEOPLE CANNOT BE IGNORED FOR THE SAKE OF A FAMILY-RUN PETRO-DICTATORSHIP LIKE AZERBAIJAN!"

We will continue to engage with departmental officials at Global Affairs Canada and with other contacts to voice our concern and rectify the matter.

In the meantime, we urge you to visit our social media accounts and sharing the message that has been shared.

ANCC Congratulates The People Of Artsakh On Presidential And Parliamentary Election

(OTTAWA) – On March 31, the free people of Artsakh turned out in unprecedented numbers to elect their next president and parliament.

Five political parties from across the political spectrum will now form the 7th parliament of the Republic of Artsakh. With no presidential candidate achieving the required 50% threshold, the top two candidates, former Prime Minister Arayik Harutyunyan and Foreign Affairs Minister Masis Mayilyan, will face each other in a second round on April 14th.

The Armenian National Committee of Canada congratulates all the political parties that participated and achieved victory in yesterday's election and commends the people of Artsakh for overcoming difficult circumstances and Azerbaijani propaganda to vote for their representatives.

Commenting on the elections, ANCC Co-presidents Hrag Tarakdjian and Shahen Mirakian issued the following statement;

"Free and fair elections are at the core of Artsakh's nation-building process and its commitment to strong democratic standards.

With over 72% voter turnout, the people of Artsakh have once again spoken loud and clear, demonstrating their commitment to chart their own course and defend their hard-earned sovereignty.

Despite Azerbaijan's continuous attempts to internationally isolate Artsakh and impose its agenda of war and aggression in the region, Artsakh continues to remain committed to the negotiation process, dismissing all alternatives

to the peaceful resolution of the conflict.

It is very unfortunate, however, that the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), of which Canada is a member, continues to show utter indifference and disregard to the free will of the people, dismissing the results of the election. We are profoundly concerned by the unconstructive statement made by the OSCE Minsk Group co-chairs yesterday, undermining the democratic process initiated and led by the people. The right of self-determination must be upheld in any conflict settlement and these elections are a powerful and remarkable testament to that principle of utmost importance. It is disappointing that the OSCE

continues to disregard this reality.

This election process - which was marked by healthy political competition and friendly discourse – is a great testament to the fact that Artsakh is not a mere conflict, but a country full of potential and prospects.

We commend each and every citizen of the Republic of Artsakh for their important participation and contribution to this vital process and congratulate the new members of parliament, wishing them a successful term in office" read the statement.

The ANCC will continue to monitor the second round of the presidential election and will issue a statement accordingly, after April 14th.

Armenian Relief Society Mobilizes Global Emergency Relief

Armenian Relief Society issues the following statement:

We are in the midst of an international emergency that is affecting all of us locally, along with significant and immediate consequences on our diaspora, our communities, and our homeland. The Armenian Relief Society Central Executive Board (CEB) urges all its members to stay well and safe. Social distancing and the avoidance of crowded places are essential to overcoming the COVID-19 pandemic.

We have the utmost confidence in our entities and members who continue to support our communities especially the most vulnerable – our elderly and those in need. It is with everyone's cooperation and shared resources where it matters the most that we can overcome this pandemic and keep our communities strong.

The ARS CEB responded immediately to the COVID-19 crisis by sending one ton of medical supplies to Armenia and Artsakh, in

partnership with Chevy Chase Surgical Center, Armenia Fund, and the Ani and Narod Family Foundation. We are currently working on a second shipment to help our compatriots in Artsakh, and we need your assistance. Donate here www.ars1910.org/give.

Furthermore, the ARS of Armenia has transferred \$1,000USD to the Republic of Armenia, Ministry of Health, as well as \$5,000USD to the Veterans Rehab Center at the Heratsi Hospital Complex, Children's division in Yerevan, Armenia. Several ARS regions and chapters have teamed up with local organizations, Government entities, and churches to help at-risk community members

The ARS has also set up a Global Emergency Response Fund which will accept donations of medical equipment and funds to help reach out to our communities across the globe. The purpose of the Fund is to support those in need during this time of hardship — to help with vital necessities to sustain the wellbeing of our compatriots.

If you are willing and able to assist, please contact your local entity to see how you can lend a helping hand. Information is also widely available on our website (www.ars1910.org), social media, and local papers.

For everyone's safety, the ARS CEB has decided to postpone the 110th Celebratory events which were scheduled to take place in Armenia and Artsakh from August 30-September 10, along with the 7th International Cruise which was scheduled in November of 2020. We will be rescheduling all events when

People wear face masks at a bus stop in Yerevan, March 17, 2020.

the risk of spreading the virus comes to an end.

The ARS has a proven track record that reaches over a century. Thanks to the efforts, dedication and determination of our members we can maintain high standards of service and quick response times. Equivalently, our valued supporters have continuously answered our call to action — thank you, your continued support ensures our ability to sustain our global Armenian communities and lend a helping hand where it is most needed.

If you would like to give to the Global

Emergency Response Fund please click the following link www.ars1910.org/give or mail your check payable to Armenian Relief Society, Inc. 80 Bigelow Ave., Suite 300, Watertown, MA 02472.

For Further Information, please visit: World Health Organization (WHO): www.who.int
Armenia: www.NCDC.am

United States -Centers for Disease Control and Prevention (CDC): www.cdc.gov
John Hopkins Coronavirus Resource Center <https://coronavirus.jhu.edu/>

Report: Armenia More Prepared than Switzerland and Finland to Handle Epidemic

Armenia is better prepared to find, stop and prevent epidemics.

Take Action | Learn More

Select a different country. See the list.

Scroll to learn more

By Emilio Luciano Cricchio

Prevention Epidemics, a website that uses data to assess the epidemic preparedness of the world's nations, has given Armenia a score of 90, which is higher than Switzerland (89), Finland (86), US (87) and Belgium (85).

However, Armenia did rank lower than countries like Canada (93), Japan (92), UAE (91) and Australia (92).

The analysis of many of Armenia's

neighbours, as well as many other nations, has not been completed yet, but Georgia did receive a score of 57, significantly lower than Armenia, with countries like Sudan and Sri Lanka also receiving a score of 57.

The data is taken from existing evaluations developed by the World Health Organization, especially after the 2014 Ebola epidemic.

The report also takes into account the effectiveness of measures undertaken, including the tracking down of contacts of

infected individuals and quarantine measures.

Moreover, time is a major factor that's analyzed, especially the "time between the first recognized case and first recognized death," which has been used as a key indicator.

Armenia's Minister of Health Arsen Torosyan has been praised by some for his handling of the coronavirus outbreak, including for Armenian authorities' swift quarantines, clamping down on high-risk travel, particularly to virus-hit Iran, and also for tracking down people who had direct contact with infected patients.

On Wednesday 4, Torosyan gave an update on the handling of the coronavirus outbreak, during a meeting of government ministers, he stipulated that 162 tests had been carried out since January, with only one man testing positive after having returned from Iran.

He also added that 32 quarantined individuals in Tsaghkadzor's Golden Palace Hotel are being well taken care of and are in good condition.

Torosyan also remarked on the condition of the man who tested positive saying, "The patient who was found to have coronavirus is in good condition. His wife was re-examined, who again tested negative. Everything is under control and the republic can continue with its normal life."

Hayastan Fund Consolidating Support From Armenians Around the World To Fight Against COVID-19

(Armradio)- The Hayastan All Armenian Fund is currently consolidating support from Armenians around the world in the form of donations to fight against the coronavirus.

All funds collected through this initiative will be used to provide urgently required medical supplies to the Healthcare Sector and families who need help to weather this storm.

The current pandemic of COVID-19 has caused a global call to action and cooperation. In times of crisis Armenians around the word have always come together to help each other and their homeland, the Hayastan Fund said in a statement.

"The Government of Armenia and the Ministry of Health have kept our citizens informed of not only the current situation through regular updates but the steps required to prevent further escalation in the spread of the virus," the statement reads.

"Our healthcare professionals have selflessly put their own lives at risk to help those in need and worked diligently to stem the spread of this virus. The potential for an exponential increase, the healthcare sector needs all the support we, as Armenians, can provide," Hayastan Fund stated.

Armenia Bans Citizens From More High-Risk Countries Including Canada

(Armradio)- Armenia will ban nationals from more countries to enter its territory to curb the spread of the new coronavirus.

Restrictions are imposed on entry for foreign nationals traveling from high-risk countries or have visited those countries at least 14 days prior to travel to Armenia.

As of 22 March, the list of such countries includes the United States of America, the Commonwealth of Australia, EU member states (Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Republic of Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania,

Luxembourg, Malta, the Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain and Sweden), Switzerland, Norway, Turkey, China, Iran, Republic of Korea, Israel, Japan, the United Kingdom, Canada, the Russian Federation, Georgia.

The Ministry notes that the above list is subject to revision.

Citizens of the Republic of Armenia, their family members and legal residency status holders are permitted to enter the territory of the Republic of Armenia without restrictions.

Citizens of the Republic of Armenia will not be able to leave the territory of the Republic

of Armenia by land, exceptions will be made for cargo transport drivers.

Citizens of Armenia and foreign nationals travelling to Armenia will undergo intensive checking procedures at Armenian border checkpoints. In case relevant symptoms are identified, hospitalization, isolation (self-isolation) and/or other restrictive measures will be applied.

All persons travelling from high-risk countries will be transferred to specially designated quarantine locations or may be subjected to mandatory self-isolation.

Moderna's Noubar Afeyan Hopes They Will Have Result From Trial Of COVID-19 Vaccine In Spring

Armenian-American entrepreneur, philanthropist and venture capitalist Noubar Afeyan, the co-founder and chairman of the US bio-tech company Moderna Therapeutics, hopes that they will get a result from the trial of a vaccine against the novel coronavirus (COVID-19) in spring, Armenpress reports.

Speaking during an online conference

titled "COVID-19: Challenging General Fear", Afeyan introduced information to the panelists about the vaccine created by Moderna Therapeutics, stating that currently clinical testing is underway, and they hope that they will have a positive result from the trial in spring.

The American Moderna Therapeutics biotechnological company has created a

vaccine against the novel coronavirus which has been undergoing clinical trial since March 17 in US, at the Kaiser Permanente healthcare research institution in Seattle, Washington.

Armenian Healthcare Minister Arsen Torosyan, Aurora Humanitarian Initiative Co-Founder Noubar Afeyan, and IDeA Foundation Co-founder, Aurora

Humanitarian Initiative and UWC Dilijan International School Co-founder Ruben Vardanyan, Lord Ara Darzi, Director of the Institute of Global Health Innovation at Imperial College, London and McKinsey & Company executive Andre Andonian and Dr. David Nabarro participated in an online conference today titled "COVID-19: Challenging General Fear".

Race for the COVID-19 Vaccine: 7 Questions for Moderna Chairman N. Afeyan

By Syuzanna Petrosyan

As dozens of research groups around the world race to create the first vaccine for COVID-19, in late February, Moderna, a Massachusetts-based biotechnology company, announced that it had shipped the first batch of its clinic-bound vaccine, called mRNA-1273, to the U.S. National Institute of Allergy and Infectious Diseases for use in a planned Phase I study.

The vaccine will be tested on 45 healthy patients at the Kaiser Permanente Health Research Institute in Seattle, Washington.

Moderna's researchers were the first to create trial-ready vaccines using mRNA technology. The company uses messenger RNA (mRNA), a form of genetic material, to deliver instructions to a person's cells. From this information, cells make requisite antibodies to protect against viruses. Alternatively, the instructions can also be utilized to instruct cells to produce proteins that are missing in particular diseases.

To understand the work behind Moderna's early success, CivilNet spoke with the company's co-founder and chairman Dr. Noubar Afeyan, a member of the MIT Board of Trustees, and a biotech entrepreneur. Afeyan is a philanthropist, most recently as a co-founder of the Aurora Prize for Awakening Humanity.

Syuzanna Petrosyan: In the case that testing is successful, what is a realistic timeline for approval and availability of the vaccine? And, in times of crises such as this, are procedures accelerated?

Noubar Afeyan: It's true that the speed of entry to the clinic has been without precedent. There is a lot of uncertainty around what happens after this. We are within days of testing the samples on healthy volunteers. This first phase is purely looking at whether it is safe on healthy people, then it will be tested on a larger group, which will be the phase 2 trial. This will take a few months. There you try different variables, particularly to see what's the most effective dose that creates a strong immune response. It's only in a phase 3 trial that you test on many thousands of people. And there are two main reasons to test on thousands of people. One is to make sure it's safe very broadly and not just for 10, 20 people. The second reason is that you need a certain amount of people in an affected zone to ensure that at least some of them could come into contact with the virus so that you are able to see the treatment effect. In other words, if 10% of the population had been exposed, then you would do a smaller trial. But because the numbers are still pretty small as a percentage of the population, you have to test on a large number of people.

Timing is hard to say. The national authorities in the U.S. that we are collaborating with, like Dr. Anthony Fauci, who is head of the U.S. National Institute of Allergy and Infectious Diseases, say that they take 12-18 months. In emergency situations, you have to think about what can be done particularly for vulnerable populations, such as healthcare workers or certain populations that have other

Cambridge Biotech Moderna Leads in Race for Coronavirus Vaccine. (Photo by David L. Ryan/The Boston Globe via Getty Images)

health complications that make them susceptible to getting a bad version of the virus. In times like these, people want to try everything and anything, but there is a real danger that not only could there be unknown safety effects but also it really does jeopardize the underlying therapeutic methodology that nobody wants to fail by rushing.

SP: Moderna created the vaccine just 42 days after receiving the genetic sequence of the COVID_19 virus. What were those 42 days like behind the scenes?

NA: The team at Moderna, which has large scientific and manufacturing departments, worked incredible hours and showed a lot of devotion to move very quickly. The good news for us was that our team had been collaborating with the National Institute of Health team on other coronavirus vaccines. For example, we had been working with them on the Middle East Respiratory Syndrome (MERS) vaccine using the same mRNA technology. So we didn't start from scratch, we had the relationships, and this is the reason we were able to move very quickly.

The other interesting thing is that Moderna is a company that's working on many different drugs and vaccines. And as such, one of the things we have been developing for many years is what's called a cancer vaccine. It involves taking a sample from a tumor and identifying things in the tumor that might be immunogenic, which means that the immune system of the patient if they saw enough of it, could mount an immune response and go kill cancer. We are not the only ones working on this, this is a whole field called therapeutic vaccines. The reason I bring it up is because we've been working on this personalized cancer vaccine (PCV) program at Moderna. PCV requires a very rapid methodology that goes from a patient tumor sequence, to identifying antigens, making them very quickly, and putting them in a vial and shipping them to try it on that same patient. That workflow is identical to the workflow we have to use for COVID-19.

SP: Did any of the drug development take place in countries other than the US? Other companies seem to be collaborating with the Chinese on this.

NA: Moderna's work is done locally in Cambridge and Boston. Of course, we

collaborate with people around the world but actual work is done here.

SP: Considering that many of Moderna's current vaccine candidates are still in Phase 1 and Phase 2 testing, have there been discussions regarding scaling up production to meet demand in the event a COVID-19 vaccine is approved?

NA: Yes. The part and parcel of advancing this vaccine will be to add manufacturing capacity. We already have a dedicated manufacturing facility in Norwood, MA. It's an automated manufacturing facility for this kind of product, but as you said that facility was dedicated to many other mRNA-based products. So, as part of scaling up the capacity, we will have to add new manufacturing capability in the coming weeks and months.

SP: Despite its early success, the company, Moderna hasn't been without criticism. These include secretive data, roadblocks due to the loss of good talent. How do you respond to critics and, as chairman, how do you balance the company's day-to-day management issues with its overarching goal to provide treatments to historically overlooked diseases?

NA: In the first three years of the company's nine-year history we were quite secretive and not because we wanted to be but because we didn't know what we were going to end up with. We didn't know what was going to work and what wasn't. There is an interesting misconception among the media that covers the frontiers of science, which is that they think somehow it's predictable and validatable and that you have to be transparent. The reality is that if you are on exploration, it's difficult to be able to predict what you are going to find. The underlying issue is always that in the beginning, you are constantly trying, failing, until you identify what works. And when it works, you have something to talk about. In the pharmaceutical discovery space, which is where we are, there are many definitions of what works. It can mean, it "works" in the laboratory, or it "works" in animal trials, or it "works" in early clinical trials. And if it fails to fail long enough, that's ultimately considered a success. Unless and until you go through the journey, it's a little bit like asking somebody in a marathon for the first time, after the first mile, what makes them think they'll get to the

Noubar Afeyan

finish line, what makes them think they'll be the first. The answer is nothing makes you think that actually. So I would say "guilty as charged" as it relates to our explorations and excavations, and trying new things.

SP: Aside from the COVID-19 vaccine, is there another potential vaccine in MODERNA's pipeline that excites you?

NA: The most advanced program is the cytomegalovirus (CMV), which infects some 60% to 70% of the population. In women who are pregnant, it has a very severe birth defect likelihood. We just finished recruiting our phase 2 trial patients, and assuming that goes well, we'll start phase 3 shortly. That should be a large broadly applicable vaccine. We have also done two trials on pandemic influenza strains.

SP: When you were working with Dr. Fauci, who heads the U.S. National Institute of Allergy and Infectious Diseases, how was the neutralizing antibody for the vaccine selected? It seems that there were likely multiple targets you could have gone after. How did you select that one?

NA: That was done by their expertise and years of work with other coronaviruses. They are the ones who had the know-how to do that and that's why our partnership has been extraordinarily helpful. It really is a partnership. It's not like they had the problem and we had the solution. The world has the problem and we both had parts of the solution, and now we'll see if a vaccine works.

If nothing else, the COVID-19 episode is going to dramatically change society's relationship with the flu. People think that this is getting us ready for some future threat, but we have been living with the threat. The very same behaviours of going into crowded places, having people sneeze and cough on you, that's how the flu is transmitted, exactly the same way as COVID-19 is being transmitted. And yet, we view the flu as part of living and we view the COVID-19 like some major terrorist activity. Either we are going to have to start working from home because we are afraid of the flu, or we'll have to come up with other ways to mitigate it.

Syuzanna Petrosyan is an Associate Director at the USC Institute of Armenian Studies.

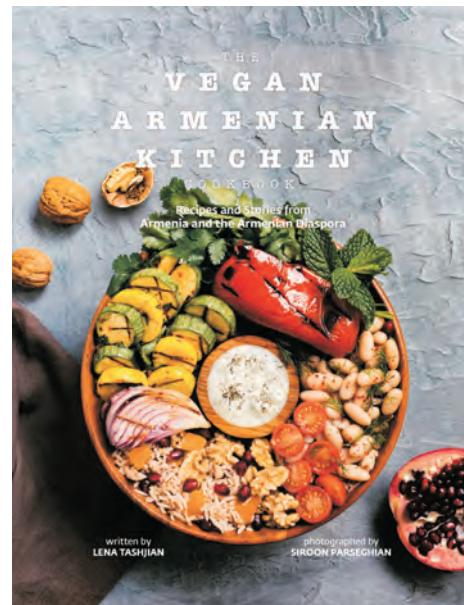
Lena Tashjian Compiles A Vegan Armenian Kitchen Cookbook

Reviewed By Arsho Zakarian

The Vegan Armenian Kitchen Cookbook thoughtfully puts together recipes to honour the traditional original while adding a mouthwatering vegan twist. Something even the staunchest Armenian grandmothers would be willing to try. The subtitle already "Recipes and stories from Armenia and the Armenian Diaspora" already tells us that this book entails stories that develop into recipes. It is a cookbook that both warms the heart with Lena Tashjian's stories of Armenia and Diaspora and is a feast for the eyes with Siroon's Parseghian's photography.

The author, Tashjian, spent six years in Armenia moving from rural to urban areas, observing delicious dishes from locals while enjoying the hospitality Armenia is famous for. There, she honed her culinary skills and recorded each experience while experimenting with vegan ingredients. Growing up in Toronto, a graduate of Sourp Khatch and ARS Armenian schools, she already had a profound love for food from childhood and family life which was only enhanced in Armenia.

This cookbook is also a piece of art with its magnificent photography; when you are not using it in the kitchen, move it over to your coffee table. The photos are inviting, enticing and realistic depictions of how your dish will turn out. The photographer, Siroon Parseghian,

grew up in a family of photographers and her husband is also in the industry. Learning through osmosis and by pursuing her talent in photography, she has achieved an incredible standard, thus making this cookbook a visually appetizing piece.

The Vegan Armenian Kitchen cookbook should be used all year round, and not just for the lent season or for cooking for your vegan family member. There are comfort

Խուզով փիլաւ չեկիր:
Rice is not cooked with words.

Once you lay your eyes on a traditional Armenian table, you will understand that sides and snacks are not mere afterthoughts but rather integral components that help create a well-rounded meal. When planning a menu—for family, a get-together, or the holidays—the sides and snacks are what complete the table and give the illusion (however real it may seem at the time) that the food really is endless. Some options may be heartier, others may be lighter fare, but they all play an important role and are sought after due to the love of combining foods. They can even determine what the centerpiece will be, as sometimes the desired sides may not perfectly match the planned main, making a rebrand necessary. Pairing options are suggested throughout this cookbook, but you can always be creative and mix and match to your heart's—and menu's—content.

CONTENTS

Rice Yeghints (with Orzo)	198
Holiday Yeghints	199
Bulgur Yeghints	201
Mushroom and Spelt Yeghints	202
Mshosh	204
Topik	207
Potato Seghmid	208
Potato Pastry	210
Tatik Fries	211
Yogurt and Strained Yogurt	212
Plate of Herbs	216
Assorted Pickles	218
Grilled Corn	221

classics like Red Lentil Patties or Vegetable Tolma. There are also interestingly challenging ones for us, the diaspora Armenians, like Ghapama and Jingalov hats. The recipes are nutritious, delicious and satisfying even for seasoned cooks. It is also a very good guide for the novice ones too.

Tashjian has also spiced up the book with Armenian sayings and expressions related to food i.e. "anoush ulla" /անոշ ուլլայ, may it

be sweet or "khoskov pilaf ch'epeer"/ խօսքվ փիլաւ չեկիր rice is not cooked with words. The book is garnished with Armenian motifs. Each recipe name is bilingual, in English and in Armenian.

Tashjian solves the challenges for Armenian cooks who are cooking vegan dishes, such as yogurt for yogurt soup, մածունով ապուր, or butter for tertanoush

cont. on page 19

Defining Moments

By Alan Whitehorn

As we start week three of the COVID-19 self-quarantine, I think back about the defining moments of historic crises that I have experienced. Each has left a profound impact on me. The first was the assassination of JFK in 1963. President Kennedy had been a refreshing voice of the new and hopeful era. With his death, the world paused and mourned. The setback to idealism was etched forever.

The invasion of Kuwait by the army of Saddam Hussein would be the catalyst for the First Gulf War of 1991. In response, a large coalition military force was assembled. The fears of chemical and biological weapons attack were omni-present. The night-time aerial bombing of Baghdad was a jolt to the eyes and ears. In reply, Iraqi missiles came raining down upon Israel and raised the spectre of a swift nuclear response. The dangerous brinkmanship was alarming. Fortunately, one Middle East dictator blinked. The invasion of Iraq would greatly alter the regional and global landscape.

The passenger jet is a remarkable product of civilian engineering. But on September 11, 2001, such planes became an improvised weapon of terror. As the twin towers of New York came crashing down, a massive grey cloud descended upon the city and profoundly altered the world. Airports and life would never be the same again. Fear and anger led to increased state security surveillance and war. Our sense of civic freedom was profoundly curtailed.

In December 2019 amidst our Christmas festive holiday planning, reports arose of a new virus spreading in China. Most of us thought it seemed yet another local hybrid

that was apparently far away. And so, we focused on other matters, holidays and presidential impeachment proceedings. But by March, the deadly virus was definitely closer to our homeland. Unable to stop the rapid spread, our leaders belatedly called for drastic measures. Most commerce was to stop immediately. We were now to remain confined to our homes. Our children were no longer permitted to go out to play with others or attend school. We were to keep them at home, as safe as we could. Food and medicines were to be gathered and stock-piled. Life suddenly was much more precarious and precious. No one was calling for downsizing government. Its role in public health and safety far too important.

For each young generation, the previous crises were only abstract texts from history books or stories told by rambling old relatives. But for the new generation, this will be the first paradigm-shifting moment. Their child-like innocence will be forever transformed. Their intimate local family and community life has been disrupted by a pandemic global threat. There was a time before COVID-19, but there is now a very different one after. Our children will increasingly view their lives through this defining lens. It is when they will have lost much of their childhood and stepped forth into a darker, adult world. As a result, our youth will, of necessity, be more vigilant, but also hopefully more determined and visionary. They must see what needs to be done. They have become prematurely adult citizens of the world. Safe journey, our beloved children.

Alan Whitehorn is a professor emeritus of political science at the Royal Military College of Canada and a grandfather.

Varak's Crescent

April's Night

Written By: Mateos Zarifian
Translated By: Varak Babian

Mounds of carnage, corpses every which way...
No matter; behold, the roses tenderly bloom.
Life continues at its convenience; no matter...
Once again, the blood red twilights prior to dawn,
And the women of sweet sunsets-
Submerge half buried souls; the torrent overflows
With love, with wine, with light.

Mounds of carnage and corpses...
Though many claim
Throughout the crimson splattered fields,
Perched atop the perished bodies,
Massive lilies blossom at once.

A woman's half buried skull,
Encased by nightfall,
With its unbecoming, dissonant jaw-
Imbibes on dew summoned from the stars.

Rustled beneath the soles of my feet,
It's as if she's still privy to a spirit ...
Perhaps when alive,
She existed as a delicate, affable girl...

Perhaps she relished inebriation,
During April days such as these,
From the pursed lips of lilacs...

Perhaps, in such a tentative state,
On bended knee, in her little room,
She prayed basked by the glow of candles...

Rustled beneath the soles of my feet,
It's as if she still had tears to shed...

No Matter.
Must tread and pass.
Must forget.
Must grin, play the fool.
Must allow for time to march
One day to etch,
By the must of his fingertips
The will of other worldly executioners.

And now, from a distance
Behold April's cascade of clear, bright stars.

*Translated from the original, Mateos Zarifian's, «Ապրիլի Գիշեր».

Տարիկի Խոհանոց

Սուլբ Յարութեան Տօնածիսական Սեղանը

Հատկի Սեղանը

Սոնիա Թաշճեան

Սուլբ Յարութեան տօնը հայկական ժողովրդական հասկացութեամբ Մեծ Զատիկն է: Ան անմիջականորէն կապած է եղած գարնանացանի հետ, իսկ տօնի ոգեղեն հմաստը գարունը ձմեռէն զատելու ծէսն է: Հետեւարար տօնի գլխաւոր հմայական զարդը՝ ածիկն էր, սովորաբար ցորենի հատիկներու, բայց նաեւ այլ արմտիքներու ածեցուած ծիլերը (sprout). մինչեւ այսօր դեռևս կը շարունակուի այդ աւանդութիւնը. իրաքանչիր հայ ընտանիք տօնի նախօրէին կը ցանէ ածիկ, այժմ արդէն ան կը հանդիսանայ սեղանը զարդարող տօնածիսական բնորոշչի տարրի մնացուկ:

Ի տարբերութիւն Կաղանդի ծառին, Զատիկի ծառը մրգատու ծառի ծիտ մըն է, որ տուն բերելէն եւ ջուրին մէջ դնելէն յետոյ կը սկսի բողոքիլ եւ ծաղկիլ: Ծառի զարդերը կը պատրաստուին հակիթի վրայ գունաւոր թեյեր հիանելով, այս հակիթը կը կոչուի «ՓՆՇԱԾ (ծոպաւոր) ՁՈՒ»: Մեզի հասած է նաեւ մանրանկարչական պատկերներով հակիթները գծագրելու աւանդութիւնը:

Ոլրաթ երեկոյան կը սկսին պատրաստուի Զատիկի սեղանին. քառասնօրեայ պահեցողութենէն յետոյ, կը թրխեն տարբեր հացատեսակներ ու քաղցրեներու, որոնցմէ ամենատարածուածները՝ կաթնահոնցն ու չորեկնեն: Սակայն տօնի ամենէն սպասուած ծէսը՝ հակիթ ներկելու արարողութիւնն է, այժմ բազմաթիւ ծեներով կարելի է ներկել, բայց իին ժամանակ, Զատիկի հակիթները գունաւորելու համար կը գործածէն տարբեր բոյսեր. այսպէս, սոխի կծեպներով ներկուած հակիթը շագանակագոյն կը լինի, իսկ տորոնի (madder) արմատներով ներկուածը՝ վարդագոյն եւ գինեգոյն: Կապոյն գոյն ստանայու համար օգտագործած են «թաճուկ» բոյսի ծաղիկները, իսկ դեղինի համար «տըզտըպաղուկ» կոչուող բոյսը:

Որոշ շրջաններու մէջ պահը կը լուսարեն Շաբաթ գիշեր. ձրագալոյժի,

իսկ այլ տեղեր, Կիրակի օրուան պատրագէն յետոյ. յածախ տեղի կ'ունենայ Սուլբ Յարութեան արարողութիւնը:

Յաջորդ օրը՝ Երկուշաբթի Մեռելոց է. բոլոր եկեղեցներուն մէջ Պատարագ կը մատուցուի, ապա բոլորը կ'երթան իրենց հարազատներու գերեզմանները օրինել տալու: Աստենօր ընդունուած է եղած գերեզմանատան կողը միասին ձաշելու սովորութիւնը եւ ննչեցեալներու յիշատակին ողորմաթաս խմելը: Զատիկի յաջորդող օրերուն ծխական քահանան կ'այցելէ բոլոր հաւատացեալներու տոնները տնօրինեքի ծխակարգ կատարելու համար: Զատիկի յաջորդ կիրակին կրկնազատիկն է, կամ ինչպէս ժողովուրդը կ'ըսէ Կարմիր Կիրակի. անոր յաջորդողը՝ Կանաչ կիրակին է և Աւետումն Սուլբ Աստուածածնի:

Զատիկի տօնական սեղանի աւանդական ձաշատեսակներն են չիրերով ու լաւաշով բրնձէ փլաւը, ձոկլը, տապկը և քանչարը (չօճէք) ու մածնաբրդողը (ձածը), կլորչկով մածնապուրը, քենկոյշը, թիրիթը, ոչխարի մսով խաշլաման, հարիսան, պանրըհուցը, հակիթով կոլորակը, եայլն....:

ՀԱՄԱՉՈՎ ԲԱՐՁՐ ՓԻԼԱՒ. բրիձը աղաջորի մէջ կիսախաց ընել, ապա ջրամել եւ պաղ ջուրով ցողել. կարսայի յատակին իյո քսել, տեղատրել լաւաշը, վրան տարածել բրինձը, տեղ-տեղ կտոր կարագ դնել, կափարիչը ծածկել սրբիչով, գողել եւ մարմանդ կրակով շղգեխաչը 30-40 վայրկեան: Մինչ այդ իտի մէջ թթեխակի տապկել չիրը, ընկույթենէն ու չամիչը, վրան լեցնել քիչ մը ջուր, եփել մինչեւ որ ջուրը ներծծուի:

ԶՈՒԿ. կտրատուած ծուկը շարել կաթսային մէջ, դնել սեւ պղպեղի ու պահարի հատիկներ, կասիխայի փայտիկ, դափնեստերեւ, թարմ գինձ, սոխ ու սխտոր: Վրան լեցնել գինի եւ եփել, մինչեւ որ ներծծուի ամբողջութեամբ:

ԿԱԹՆԱՅՈՒՆՑ. խմորը շաղելու

համար՝ գաւաթ գաղց կաթի մէջ լուծել 1 ապուրի դգալ թթխմոր: Առանձին ամանի մը մէջ խանել կիսական գաւաթ իտ, շաքար, 3 հակիթ. աւելցնել թթխմորը, ապա 3.5 գաւաթ ալիր, ըստ ցանկութեան օգտագործել բուրակաէտ համեմոնքներ՝ հիլ, կասիա, մեխակ, մահեպա, անխոն: Հաղել, ձգել հանգչի քանիմը ժամ: Խառնել ընկոյզ եւ չամիչ: Պատրաստել հիսակ, վրան հակիթ քսել, ցանել շոշմայ եւ թխել:

ԵՃԻԿ ԵՒ ՄԱԾՆԱԲՐԴՈՒԾ. բանջարի (chard leaves) տերեններն ու կորենը առանձին-առանձին կիսախաց ընել ու ջրամել: Պաղելէն յետոյ, կորերուն վրայ լեցնել քամած մածուն, սխտոր ու անանուխ, պահեստաւորել սառնարանին մէջ: Տերեններուն խառնել մանրը-ած կանաչ սոխ, ազատքեղ, համեմոնք, հակիթ եւ ալիր: Տապկել տաք ձերին մէջ կլոր-կլոր, կամ այխանուրդը լեցնել չկապչող տապակին մէջ, գոցել կափարիչը, եփել երկու կողման ալ: Մատուցել մածունին հետ միասին:

ԹԻՐԻԹ. հակիթները խաշել. պաղելէն եսր կտրատել, վրան լեցնել մանրը-ած զաքարեղ տապակին մէջ, գոցել կափարիչը, եփել կողման ալ: Մատուցել մածունին հետ միասին:

Թիրիթ

Պանրը Ցուց

Չրերով Փլաւ

Էճիկ և Մածնաբրդու

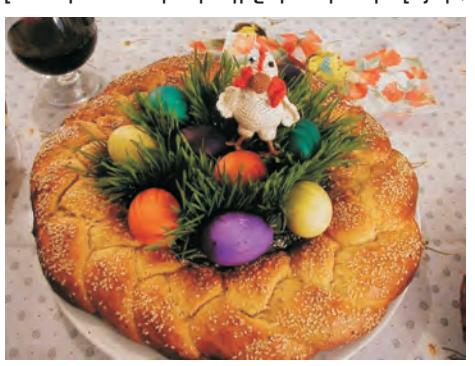
Կլուրով Մածնապուր

Հակիթով Կոլորակ

Զուկ Գինիով

Կաթնահոնց

Բանջարով Մածնապուր

Հրոյցի՝ «Սարի Սիրուն Եար»...

շար. ճրդ էջն

Նկարահանած «Հորովել» երգին մէջ մեր երաժշտական ուրոյն ոճը ունեցանք ու այդ գիծը պահպանելով առաջ անցանք ու ներկայացնիցն՝ «Սարի-Սիրուն Եար»ը: Մօտիկ ապագային Արցախին նուիրուած երգերու շարանվ հանդէս պիտի զանք: ուստի յառաջիկայի մեր ծրագիրները շատ են ու բազմազան»:

Ցովիկ Կարապետեան այս երգի մշակման մասին նշեց: «Երկու երգերուն միջեւ ընտրութիւն կատարելը շատ դիպին էր, որովհետեւ մօրս ձանով լսած ու սրտիս մօտիկ այս հոգեթարազառ երգին մէջ մանկութեան յուղերը պահպան գույա ու սկսայ ուրոյն ոճովս ու ամենայն թօախնդրութեամբ կատարել գործիքաւորումն ու մշակումը: Փորձերու եւ ձամանակ այնքան

բացորակոնչ ու ներդաշնակ հնչեց իրաքանչիրին երգեցողովինը, կիթառին ձայնը, գործիքներէն թխած համահոնչ նուազները եւ հայկական տուտոնիկ զգացախառն մեղեդին, որ մեզ փոխադրեց հայրենի աշխարհ: Շատ ուրախ եմ, որ մշակումս սիրուեցաւ հանրութեան եւ երաժշտներոն կողմէն: Մենք միասնաբար, նորանոր ծրագիրներով, կը շարունակենք երաժշտական մեր նուիրական ուիխն»:

«Սարի Սիրուն Եար» երգի այս տեսահոլովակով համախմբուած երաժշտները իրենց խումբը չեն անուանակոչած ու ըստ Սեւակ Յարութիւնեանի՝ իրենց կապողը հայկական երգի հանդէպ իրենց տածած մեծ սէրն է ու նուիրումը:

Lena Tashjian Compiles ...

cont. from page 17

(Pakhlava) թերթանուշ և meat for suđ mante for a մանջը I have personally prepared four dishes and they turned out amazing. As we say in Armenian "yeresus jermagtsouts" /it brightened my face/ (gave me pride) Երեսս մերմկուուին: I also tasted four others that were very successful.

What makes it even more precious is that it's self published. Shout out to Adrineh Der-Bogossian for copy editing and indexing and to Maria Dermosessian for the cover and book design. It is so heartwarming that these home grown talents, born in the diaspora, have come together and had the courage to take the reins and publish such an important, timely, beautiful and unique book. This hardcover book, with

115+ recipes, is an informative guide for spices, herbs, greens, legumes and beans, grains, pastas, nuts, seeds, dried fruits and sweets which can be used in the recipes. It also has suggestions for menus for a magnificent spread on your dining table during special occasions and holiday times. It is thoughtfully divided into chapters. This 265 paged marvel book will find its special place in your kitchen and hospitality.

I highly recommend this book to add to your collection and give it as a gift to newlyweds, new homeowners and to new and experienced cooks alike. It is available for sale in Toronto's Hamazkayin bookstore, located in ACC and also online.

Armen's Math Corner

(15th Anniversary)

(March 2020)

Junior Problem :

Three students Sam, Mike and Armen are discussing their favourite sports. Their friend, Saro, could only manage to hear a few details from their conversation but he really wants to figure out what everyone's age and favourite sport is. The following are the clues from their conversation. Can you help Saro to determine everyone's age and favourite sport?

Clue No. 1 : Sam likes soccer.

Clue No. 2 : Mike does not like basketball.

Clue No. 3 : The youngest student likes soccer.

Clue No. 4 : The student who likes basketball is 12.

Clue No. 5 : Everyone is a different age and likes a different sport.

Clue No. 6 : The students' ages are 10, 12, and 14 in some order.

Senior Problem :

The integers 1 to 32 are spaced evenly and in order around the outside of a circle. Straight lines that pass through the centre of the circle join these numbers in pairs. Yervand wants to find out which number is paired with 12. Can you help him solve the puzzle? see the answers reversed on this page

**TO ADVERTISE IN
CANADA's ONLY
ARMENIAN MONTHLY
NEWSPAPER
CALL 416-878-0746**

If Prob.: Sam - soccer - 10, Mike - tennis - 14, Armen - basketball - 12; Sr. prob.: 28
Answers to March 2020 issue of Armen's Math Corner

Dr. Raffi Aynaciyan

Orthodontist

D.D.S., M.C.I.D., F.R.C.D.(C)

Richmond Hill (Hillcrest Mall):
9350 Yonge Street, Suite 216
905-884-4161

North York:
3333 Bayview Avenue, Suite 203
416-221-0660

Downtown Toronto:
11 King Street West,
Suite C115
416-363-3018

Ara Graphics

**braces
for children
and adults**

ԹՈՐՏՈՒԹՈՒՅԵ

Torontohye Newspaper

Publisher

Torontohye communications Inc.
45 Hallcrown Place
Willowdale, ON
M2J 4Y4

Email:torontohye@gmail.com

Phone: (416) 491- 2900 ext. 3215

Fax: (416) 491- 2211

Խմբագիր

Կարին Սահտըճեան

Օգևական խմբագիր

Տիրուկ Մարգարեան

Աշխատակիցներ

Արշ Չաքարեան
Թամար Տօնապետեան

Էջաղործ

Արա Տէր Յարութիւնեան

Վարչական Պատասխանատու

Միսակ Գալվագեան

Ծանուցումներ

Սեւակ Յարութիւնեան

Հեռ.՝ 416-878-0746

sales.torontohye@gmail.com

Editor

Karin Saghdejian

Administrator

Missak Kawlakian

Advertisements

Sevag Haroutunian (416- 878-0746)

Design & Graphics:

Ara Ter Haroutunian (aragraphics@gmail.com)

CASSANDRA HEALTH CENTRE ARMENIAN MEDICAL CENTRE & PHARMACY

Dr. Rupert Abdalian

Gastroenterology

Dr. Mari Marinosyan

Family Physician

Dr. Omayma Fouda

Family Physician

Dr. I. Manhas

Family Physician

Dr. H. Kavazandjian

Family Physician

Physioworx Physiotherapy

DR. MARI MARINOSYAN

Family Doctor

Accepting New Patients

Located at Cassandra Health Centre

2030 Victoria Park Ave.

Please call 416-331-9111
to arrange an appointment

Vartan (PharmD, RPh), Sarkis (BScPhm, RPh) & Maral Balian (PharmD, RPh)

Դեղագիրներու պատրաստութիւն՝ շաբաթական
յատուկ տուփերու մէջ:

Արեան ճնշման քննութիւն եւ հետեւողականութիւն՝
անվճար:

Շաքարախտի քննութիւն:

Դեղերը իրենց հասցէներուն առաքելու անվճար
սպասարկութիւն:

Տարեցներու 10% զեղչ:

Կը յարգենք եւ սիրով կը կատարենք բոլոր
ապահովագրական ընկերութիւններու պայմանները:

Walk - in Clinic բաց է շաբաթը 6 օր: Կրնաք բժիշկները
տեսնել առանց ժամադրութեան:

**WALK-IN CLINIC
ONSITE
416-331-9111**

Դիմեցէք մեզի
եւ պիտի դառնաք մեր
մնայուն յածախորդը

2030 Victoria Park Ave. (south of Ellesmere)
North York, ON M1R 1V2

Tel: 416-449-2040
Fax: 416-449-2048

